

ETIKA

je z řečtiny pocházející výraz, a znamená zvyk. Do latiny se řecké ethos překládá mos, plurál: mores. Z něho pak přídavné jméno moralis. Etika, tedy morálka je nauka o lidské činnosti, chování a postojích. To znamená, že etika se pokouší formulovat, jak má člověk dobře žít, co je třeba dělat, jak a podle čeho se rozhodovat. Etika se na bohosloveckých učilištích vyučovala v rámci systematické teologie (dogmatiky). Dnes tvoří samostatný vědní obor. Studenti třetího ročníku TS CASD vypracovali do předmětu Etika referáty na některá „věčně zelená“ etická témata. Z jejich referátů uveřejňujeme v této monotematické Koinonii čtyři. Vzhledem k obtížné zpracovatelnosti daných témat, širokému spektru různých etických postojů, téměř nepřehlednému množství literatury a opatrnosti, s jakou je třeba výsledky zkoumání formulovat předkládáme tyto referáty s určitých chvěním jen jako podněty k diskusi u vědomí toho, že studentské práce (názory) jsou toliko předběžné. Tak to ovšem v etice má být. Etika předpokládá hledání a vyžaduje sdílení, nikoli konzumování předem hotových a apriori zaručeně správných názorů, které by z nás sňaly odpovědnost za vlastní rozhodnutí. Bylo by jistě zajímavé a přínosné, kdyby se nad danými ožehavými tématy mohl rozvinout svobodný rozhovor. Myslím, že na něj právě k těmto tématům řada členů církve čeká.

Kromě toho uveřejňujeme komentovaná excerpta velmi zajímavé knihy Anselma Grüna jako podnět k seznámení se s ní. Závěr Koinonie pak tvoří tzv. extrakty, tedy jakési sumáře (abstrakty) závěrečných prací absolujícího ročníku. To vše chce být upozorněním na současnou studentskou literární produkci.

Jiří Beneš

HOMOSEXUALITA

„Žádný ze soudobých etických problémů nepředstavuje pro církev radikálnější výzvu než otázka homosexuálních vztahů... Existuje křesťanská cesta k spojení biblického pojetí Božího určení lidské sexuality s porozumivým a citlivým postojem vůči lidem s homosexuálními dispozicemi?“¹

Homosexualita a její projevy jsou dnes často promyšlenými tématy. Hledání příčin, postupů a východisek, spolu s používáním správné terminologie je základním předpokladem pro řešení této problematiky i v církvi.

Homosexualita ve všeobecném chápání označuje vztahy mezi muži nebo ženami, kteří

¹ STOTT, John R. W. *Homosexuální partnerství*. 1. vydání. Praha : Návrat domů, 2000. str. 6

(které) pocit'ují pohlavní přitažlivost, výlučně nebo převážně k osobám stejného pohlaví.

HISTORICKÝ EXKURZ

Během staletí se v různých kulturách projevovaly „homosexuální“ tendence v mnoha podobách. Výraz „homosexualita“ se nedá jednoznačně přenášet z jednotlivých dobových situací na dnešní modely chování.

Zaujala-li prvotní církev vůči homosexuálnímu chování, které je pejorativně a nesprávně signifikováno jako sodomie, odmítavé stanovisko, velmi silně se na tom podílely kulturní a společenské faktory. Podle římského práva musel být sexuální styk mezi osobami stejného pohlaví trestán. Totéž platilo v zákonech některých germánských kmenů. Ve francké říši dokonce homosexuálům hrozila smrt upálením. Mohla v těchto dějinných souvislostech křesťanská církev zaujmout jiné stanovisko? „*V zájmu úspěšné misie musela spíše hledět na to, aby její věřící v zavrhování sodomské neřesti nijak nezaostávali za svými pohanskými sousedy. Ostatně nezřídka se stávalo, že se na formování křesťanských nauk podílely i hodnotové představy mimokřesťanské.*“²

Církevní otec Augustin při svém posuzování sodomie navázal na židovské tradice. O homosexualitě hovořil jako o hříchu „*zvláště křičícím do nebe*“. Tomáš Akvinský ji kvalifikuje jako „*neřest proti přirozenosti*“, protože „*pohlavní síla je určena pouze pro rozmnožování... I když neuvedl na důkaz žádná biblická místa, připravil v tomto bodě cestu dlouhé křesťanské tradici.*“³ - Středověké církvi nebyl tento pojem neznámý. Na koncilech (nejvýraznější v tomto ohledu byl III. lateránský - 1179) se

bojovalo proti nemravnostem kněží a laiků. Byl-li klerik přistižen při špatných praktikách, měl být vyloučen a vyobcován do kláštera, kde měl činit pokání. Laik musel počítat s vyloučením od svátostí a ze společenství věřících. Tento trend se více méně v katolické církvi zachoval dodnes. Stále se hovoří o „*provinění proti přirozenému směřování těla*“, přesto můžeme pozorovat silné snahy pastorační a výchovné, kde nerozhodují „*dosažené úspěchy, ale dobrá vůle a upřímná snaha.*“⁴

Od viktoriánské doby přijímáme homosexuály tolerantněji, jako určitý druh lidí. Způsobila to kategorizace v moderní společnosti, že se muži a ženy rodí determinováni homosexualitou? Dnes totiž není nikdo schopen rozhodnout, jestli se jedná o vrozenou či získanou dispozici. Jedno je jasné. Přílišné rozdělování situací nepomáhá, naopak, zhoršuje ji. Rozlišení mezi homosexuálem a heterosexuálem může tedy být zásadně chybné a zavádějící. Vnější ukazatele a kategorie mají schopnost predisponovat sexuální vývoj jedinců.

Dnešní protestantské církve zauímají k homosexualitě rozdílná stanoviska. Aby byl problém ještě složitější, nacházíme i v jednotlivých církvích různá stanoviska. I to je snad příčinou, že v podstatě neexistuje žádná mezidenominační (můžeme říci ekumenická) organizace, která by soustavně s těmito lidmi pracovala.

BIBLICKÉ PRINCIPY

Několik všeobecných biblických principů uvádí celkový biblický kontext, který se netýká pouze problematiky homosexuálních jedinců, nýbrž člověka a jeho života:

²DENZLER, Georg. *Zakázaná slast : Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*. 3. vydání. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. str. 124

³DENZLER, Georg. str. 125

⁴DENZLER, Georg. str. 129

1) Všichni jsme lidskými bytostmi, bez ohledu na naši sexuální orientaci (tento termín se v Bibli nevyskytuje). Proto, jakkoliv nesouhlasíme s homosexuálními praktikami, neopravňuje nás to pohrdat homosexuálem či zpochybňovat jeho lidskost.

2) Byli jsme stvořeni jako sexuální bytosti. Každý máme pohlaví a tudíž je sexualita oprávněnou součástí našeho lidství.

3) „Všichni jsme zhřešili a jsme daleko od Boží slávy (Ř 3,23).“ Bez hříchu není ani jeden. Každá oblast lidského života byla nákazou hříchu poškozena, sexualitu nevyjímaje. Nikdo nemůže tvrdit, že jeho myšlenky spojené se sexualitou nejsou hříšné

4) Je nutné rozlišovat mezi homosexuální orientací (za ni lidé odpovědní s největší pravděpodobností nejsou) a homosexuálními praktikami (za které odpovědní zcela jistě jsou). Bůh miluje hříšníka, proto i my nemůžeme lidi odsuzovat za to, čím jsou. Jestli ale můžeme posuzovat to, co dělají, je otázkou (žádný odpovědný homosexuální člověk [ať už je křesťanem či nikoli] nebude obhajovat promiskuitní známosti na jednu noc, nebo zneužívání malých dětí).

Je homosexuální partnerství pro křesťana přijatelnou alternativou? Hnutí homosexuálních křesťanů argumentuje, že ano! Ve Starém zákoně je však ustavena heterosexuální monogamie, jako jednota muže a ženy, která musí být veřejně prohlášena (opuštění rodičů), natrvalo zapečetěna (muž přilne ke své ženě) a fyzicky sdílena (stanou se jedním tělem) – Ga 2,24. Každý sexuální akt, který nesplňuje tyto požadavky, je proto vysoce problematický. Texty z Genese 1,27 a 2,24.25 připomíná i Ježíš, když v Mt 19,4-6 rozvádí: „*Nečetli jste, že Stvořitel od počátku ,muže a ženu učinil je‘? A řekl: ,Proto opustí muž otce i matku a připojí se k své manželce, a budou ti dva jedno tělo?;*

takže již nejsou dva, ale jeden. A proto co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“ Rozlišení pohlaví, stvoření k Božímu obrazu, znovusjednocení (až man-želstvím se muž a žena stávají jediným „člověkem“; viz dokonalá funkčnost pohlavních orgánů) či možnost podílet se na Božích činech pomocí plození problematizují jakýkoliv jiný vztah. Stanovisko k otázce homosexuality lze v Bibli vysledovat ne zcela jednoduše a biblické texty nelze na dnešní řešení otázky homosexuality použít bezvýhradně.

Mnoho se hovoří o tom, jaký skutečný hřích způsobil zničení Sodomských (Gn 13,13 a 19,1-13 a podobně v Sd 19). SZ nikde nepředpokládá, že by to bylo díky homosexuálním zvrácenostem obyvatel. Toto je řečeno až v palestinských pseudoepigrafech z 2. století před Kristem.⁵ V epištole Judovi (7) se hovoří o tom, že se tato města oddala smilstvu, propadla zvrhlosti. Pak se tento fakt vyskytuje až v dílech Fijónových a Flaviových. Z kontextu je ovšem jasné, že zástupné nabídnutí žen v obou případech poukazuje na sexuální podtext příběhu.

Diskuse se vede o určení a smyslu vyhlášení v Lv 18, 22 a 20, 13. Nejedná se jen o rituální či jiné akty provozované v rámci náboženského kultu? Peter Coleman tvrdí, že termíny přeložené v obou verších jako „ohavnost“ souvisí s modloslužbou. Přesto se zde hovoří o sexuální čistotě. Názorné a vyčerpávající vyjmenování jednotlivých párových „kombinací“ ukazuje na celostní charakter těchto příkazů. Rituální předznamenání je zde však také obsaženo.

Apoštol Pavel popisuje modlářské praktiky pohanů v tehdejší římsko-řeckém světě (Ř 1, 18-32). U Pavla nenalzáme nic o moderním rozlišování mezi „vrozenou“

⁵ STOTT, John R. W. str. 16

homosexuální predispozicí a „převrácenými“ skutky těch, kteří, ač heterosexuálně orientovaní, se stýkali s osobami stejného pohlaví. Stott se domnívá, že Pavel „výslovně zavrhl pouze tuto druhou skupinu.“⁶ Potvrzuje to skutečnost, že lidé opustili přirozené styky se ženami, které by žádný výlučně orientovaný homosexuál nikdy nevyhledával.

Z dalších veršů (27. a 29. verš, podle Stotta) je patrné, že Pavel se zaměřuje nejvíce na skupiny vyhledávající nestoudné a evidentně promiskuitní praktiky. Potom by se hovořilo o „modlářské fascinaci pomíjivým tělem, jejímž základem je rozpálená žádostivost, nikoli láska.“⁷ Zastánci homosexuálních skupin tvrdí (zde J. Boswell, renomovaný historik na Yale, sám homosexuál), že „Pavel zde odsuzuje pouze homosexuální vztahy s chlapci a prostituci, ne láskyplný vztah mezi dospělými“.⁸

Z hlediska aplikace a celkového pochopení je přijatelnější si myslet, že zde Pavel obviňuje porušenou lidskou rasu jako celek – nabízí apokalyptickou předpověď. Nepopisuje tedy skupinu heterosexuálně vyhraněných jedinců, orientovaných až k promiskuitní homosexualitě, nýbrž „celý pohanský svět“ (názor „o skupině“ vychází z chybné tendence předpokládat, že „Pavel se především zajímá o možnost spasení jednotlivců před Bohem.“⁹).

Anglické překlady (např. Discovery - Today's English Version; do roku 1973) užívají v dvojím Pavlově seznamu hříšníků (1K 6, 9-10; 1Tm 1, 8-11) slova „homo-

sexuálové“. Což je nepřesné a znamenalo by to, že „člověk se změněnou sexuální orientací je automaticky považován za nespravedlivého, a je tedy vyloučen z Božího království, i kdyby žil bezesporu morálně“¹⁰ Všechny deset zaznamenaných hříchů v 1 K 6,9-10 hovoří o lidech, kteří zhřešili svými skutky (s výjimkou lakomců). Dvě řecká slova „malakoi“ (nemravníci) a „arsenokoitai“ (zvrácení) mají ale přesný význam. První znamená doslovně „měkký na dotek“ a metaforicky, mezi Řeky, označovalo muže, kteří měli v homosexuálním styku pasivní roli. Druhý termín znamená „muž v posteli“ a byl používán pro muže s rolí aktivní (označovaly tehdy zřejmě běžné pederastické styky mezi staršími muži a pubertálními chlapci). Proto je prý možné argumentovat, že „Pavlovy odsudky se nevztahují na dospělé homosexuály, jednající ve vzájemné shodě a z lásky.“¹¹

Ježíš se k této skupině lidí nevyjadřoval. Hovoří však jednoznačně v souladu se Starozákonním právem a zákonem. Několikrát se zmiňuje o manželství. Mnozí homosexuálové argumentují, že touha je přirozená, neměnná a zdravá. Z moderního hlediska by bylo nepřirozené a kruté chtít, aby se zřekli svých tužeb.

V Písmu se mluví málo o homosexuálním chování. O homosexuálních touhách se však vůbec nehovoří.

ZÁVĚR

Na základě studia biblických zmínek o homosexualitě zjišťujeme, že v celém Písmu jsou pouze čtyři. Je proto homosexualita problémem v Bibli okrajovým? Poskytují tyto verše dostatečnou teologickou základnu pro jasné odmítnutí homosexuálních praktik

⁶ STOTT, John R. W. str. 17

⁷ TUMA, Josef. *Problematika homosexuality ve světle Písma*. 1. vydání. Středokluky, 1996. str. 12

⁸ STAFFORD, Tim. *Sexuální chaos*. 1. vydání. Praha : Návrat domů, 1996. str. 106

⁹ STAFFORD, Tim. str. 107; termín „nepřirozenost“ je Pavlem výhradně vnímán jako skutečnost mimo Boží záměr, tedy to, co se přičí řádu danému při stvoření

¹⁰ STOTT, str. 21

¹¹ STOTT, str. 21

dnešní doby? Zahrnují tyto verše problematiku láskyplných vztahů mezi výlučně orientovanými homosexuály? „Negativní zákazy homo-sexuálních praktik v Písmu totiž nabývají smyslu pouze ve světle pozitivního učení o lidské sexualitě a heterosexuálním manželství.“¹²

POSTOJ CÍRKVE ADVENTISTŮ SEMÉHO DNE¹³

„Adventisté sedmého dne rozpoznávají, že každá lidská bytost je z Božího pohledu hodnotná. Hledáme možnosti, jak v duchu Ježíše pomoci všem mužům a ženám. Také věříme, že Boží milostí a skrze povzbuzení ve společenství věřících, může každý jedinec žít v souladu s biblickými principy. Adventisté věří, že pohlavní intimita přísluší pouze k manželskému svazku muže a ženy. To je smysl, který mu udělil Bůh při stvoření. Bible to potvrzuje v Gen 2, 24: „Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.“ V Písmu je tento heterosexuální model potvrzen.

Bible nijak neakceptuje žádné homosexuální praktiky nebo vztahy. Sexuální činy mimo heterosexuální manželství jsou zakázány (Lv 20,7-21; Ř 1,24-27; 1 K 6, 9-11). Ježíš Kristus znovu potvrdil dobré stvoření slovy: „Nečetli jste, že Stvořitel od počátku ‚muže a ženu učinil je‘? A řekl: „Proto opustí muž otce i matku a připojí se k své manželce, a budou ti dva jedno tělo; takže již nejsou dva, ale jeden. A proto co Bůh spojil, člověk nerozlučuj!“

Díky těmto důvodům nesouhlasí Adventisté s homosexuálními praktikami a vztahy. Usilují o zachování Ježíšových rad a Ježíšova

příkladu, protože potvrdil lidskou důstojnost a soucítit s osobami a rodinami, které trpí následky hříchu. Nabízel službu a slova útěchy těm, kteří zápasí a namáhají se. Přitom rozlišoval lásku k hříšníkům od svého čistého učení o hříšných praktikách.“

Církev CASD jednoznačně rozlišuje mezi nepřijatelnými „homosexuálními praktikami“, za které je jedinec odpovědný, a mezi „homosexuální orientací“. Veškeré „predispozice a předpoklady“ pro homosexuální chování považuje církev za jen částečně relevantní k diskusi o zdravém křesťanském životním stylu.¹⁴

Jako Adventisté s. d. čestně přiznáváme, že řadě souvislostí v oblasti sexuální orientace nerozumíme.¹⁵ Věříme však, že Duch svatý může změnit hříšnou praxi, jak se to již několikrát stalo.¹⁶

POSTOJ E. G. WHITE

není k homosexuální problematice zcela jasný. Ve svých knihách (pokud je mi známo) totiž nikdy nehovořila o problémech či rizicích homosexuálního chování. Musíme si uvědomit, že autorka nejvíce publikovala od druhé poloviny 19. století! V této době bylo homosexuální chování považováno za zločin. V dílech E. G. White se tedy objevuje známý princip nepsat o věcech, které se přece Boží

¹² Stott, str. 22

¹³ Toto prohlášení bylo vydáno na Výročním setkání výkonné komise Generální konference CASD, 3. října 1999 v Silver Spring v Marylandu; překlad autor práce

¹⁴ Commentary reference series, Volume 12, Handbook of SDA Theology, 2000, str. 698-699

¹⁵ S jednoznačného přijetí a uznání homosexuálních praktik plyne i odpovědnost v rozhodování v dalších analogických situacích (např. jak postupovat ve vztazích promiskuitních heterosexuálů?).

¹⁶ Pro doplnění můžeme nahlédnout, jak se s touto problematikou vyrovnala Římsko-katolická církev. K tématu homosexuality se z katolického prostředí vyjadřují: Kongregace víry k otázkám sexuální etiky Persona humana z roku 1975 a v Dopisu biskupů katolické církve o pastorační homosexuálních osob z roku 1986. Dále Katolický katechismus (1996) v článku 2357-2359.

církve týkat nemohou. Nesetkáváme se zde proto s žádnou pastorační či vysvětlující radou pro tyto osoby.

Inspirovat se ale můžeme myšlenkami, které se dotýkají manželství. Tento „termín“ se nejvíce blíží probírané problematice. Autorka zde determinuje manželství jako jediný možný sexuální svazek dvou osob. Činí jasnou vazbu sexuálního chování k instituci manželství:

„Dobře uspořádaná křesťanská domácnost je mocným důkazem křesťanského náboženství – důkazem, jemuž nevěřící nemohou odporovat. Všichni mohou vidět, že se v rodině uplatňuje vliv, který působí na děti, a že Bůh Abrahamův jest s nimi.“¹⁷

„Spasitelovo dětství a dospívání není pouze příkladem pro děti a mládež. Je poučením a povzbuzením také pro rodiče. Rodinný kruh a sousedské soužití jsou prvním polem působnosti pro ty, kdo chtějí pracovat pro povznesení svých bližních. Těm, kdo zakládají své rodiny a chtějí o ně pečovat, bylo svěřeno velmi důležité poslání. Žádné dílo, jímž byli lidé pověřeni, nemá větší a dalekosáhlejší důsledky než práce otců a matek.“¹⁸

„Křesťanský domov má být učebnicí, která zobrazuje, jak významné jsou správné životní zásady. Takový příklad se stává silou, která ve světě působí k dobru. Vliv správné rodiny na srdce a životy lidí je mnohem účinnější než sebelepší kázání.“¹⁹

„Náš domov by se měl stát požehnáním pro mnoho lidí. Náš společenský život by neměl být diktován světskými zvyklostmi, ale měl by být ovládán Kristovým Duchem a učením jeho slova.“²⁰

¹⁷ PP 144 v anglickém znění, publikováno v „Poselství k mládeži“, samizdat, str. 139

¹⁸ Cesta ke zdraví a životní harmonii, Praha : Advent Orion, str. 227

¹⁹ tamtéž, str. 229

²⁰ tamtéž, str. 229

„Ten, který dal Adamovi Evu za životní partnerku, vykonal svůj první zázrak na svatební hostině. Kristus totiž zahájil svou veřejnou službu ve svatební síni, kde se spolu radovali přátelé a příbuzní. Tím potvrdil manželství a uznal ho za instituci, kterou sám založil. Nařídil, aby se muž a žena spojili v úzký svazek a vytvořili rodinu, jejíž členové, ozdobeni ctí, budou uznáni za členy nebeské rodiny. Kristus poctil manželský svazek také tím, že jej učinil symbolem vztahu mezi sebou a svými vykoupenými. On sám je ženich a jeho nevěstou je církev... Rodinný svazek je nejtěsnější, nejněžnější a nejposvátnější ze všech svazků na zemi.“²¹

NÁZOR AUTORŮV

Není pro mne vůbec jednoduché udělat si v této problematice zcela jasno. Mám několik homosexuálních přátel. Jsou to lidé nesmírně citliví a milí. Svoji orientaci nijak veřejně nedeklarují, ale ani se za ni nestydí. Sice neznám jejich intimní život, přesto věřím, že dokáží prožívat velmi silné city a emoce, že se dokáží zamilovat.

Z kontextu celé práce je patrné, že je nutné k homosexuálům přistupovat se zvláštním citem, vyrovnaností a vnitřní jistotou.

Co se týče legitimitnosti homosexuálních intimních vztahů – je jisté, že homosexuální partnerský vztah se nikdy nemůže stát biblicky podloženou normou.

DVA ZÁKLADNÍ PASTORAČNÍ PŘÍSTUPY, ÚMYSLNĚ VYHRANĚNÉ

1) Pokud je homosexualita „vytvářena“ zcela nezávisle na vlastním rozhodnutí (genetika, rodinné vlivy, hormonální hladina,

²¹ tamtéž, str. 232

neuroendokrinní vlivy během prenatálního života), je důležité přemýšlet, jestli není lepší tento vztah nějak více či méně legalizovat a dosáhnout tak nejenom větší jistoty, právního ošetření, ale pokusit se zamezit tak rozšířené a nekontrolované promiskuitě (neustále musíme mít ovšem na paměti, že církev se nesmí nechat ovlivňovat světem, jelikož by měla být „od světa“ odlišná).

Polemický názor říká, že „*pro homosexuály neexistuje žádná právní norma analogická manželství, do které by se vešli. Tím je možné alespoň částečně vysvětlit jistou nestabilitu homosexuálních vztahů.*“²² Trvalé vztahy, jakkoliv nestabilní a diskutované, mohou zastavit proudy žádostivosti. Jako hříšní lidé nemáme právo určovat homosexuálům s kým se mohou a nemohou setkávat. Jako křesťané ovšem musíme dbát na to, aby docházelo k rozvoji povahy a osobnosti – a také k prohlubování a kultivaci trvalých vztahů. „*Mají-li takové kontakty jen uspokojit fyzickou touhu, bez skutečné vzájemnosti a pravé náklonnosti, potom musí homosexuál vyvinout veškeré úsilí, aby se jim vyhnul – neboť tak by mohl dosáhnout zničení té lásky, o kterou mu ve skutečnosti jde.*“²³ Podle mého soudu, pokud je homosexualita takto geneticky určena, musí církev zaujmout náležité stanovisko.

2) Pokud není homosexualita problematikou vlastního rozhodnutí a její akceptace (popřípadě „špatnou“ výchovou a sociálně nezdravým prostředím) a je plně závislá na jedinci, potom musí nastat jiné řešení. Člověk „dozraje“ k rozhodnutí, že se mu stejné pohlaví líbí více, než opačné. V tomto názoru (viz kniha: „Škoda, že je to žena...“) mohou hrát roli neukojitelná touha a žádost a také jakási autosugesce daného jedince.

Pro takové jedince (odborně se jejich stav nazývá „heterosexuálně – homosexuální kontinuum“) by byl jediným řešením „celibát“. Manželství v tomto případě nemůže být degradováno na „pokusný stav“ při snahách nastolit sexuální rovnováhu.

Myšlenka celibátu souzní s názory vědců, kteří tvrdí, že nelze homosexualitu zvládnout sexuální terapií, ale terapií zaměřenou na komplex méněcennosti. Homosexuální komplex prý v příčině není sexuální záležitostí²⁴. Vzniká z nedostatku „stejnopohlavní“ lásky v době ontologického a emočního vývoje jedince²⁵. Dr. Moberlyová přinesla radikální myšlenky, vyplývající z hlubinné psychologie. Tvrdí, že nedostatek stejnopohlavní lásky může být napraven v dospělém věku opět jen láskou jedince stejného pohlaví, ovšem bez jakéhokoliv sexuálního zabarvení (erotizace přátelství)!

Historicky je dokázaným faktem, že v dobách blahobytu (také v „předvečer“ zániku civilizace) se procento homosexuálních praktik drasticky zvyšuje (dnes např. velké homosexuální skupiny v New Yorku, Rio de Janeiro).

Toto jsou dvě možné příčiny homosexuality. Pokud jsou tou pravou příčinou geny a prenatální hormonální vývoj, není možné s tím nic dalšího dělat. Pokud má na vznik homosexuality vliv společnost, měla by se dát, alespoň principiálně, změnit. Není však rozhodnuto, která ze dvou variant je pravdivá. Poslední výzkumy ovšem naznačují, že prenatální, hormonální či genetické rozdíly vytvářejí u některých lidí predispozice k homosexuální orientaci, ale samy o sobě člověka nezafixují v určitém směru.

²² TUMA, Josef. str. 19

²³ TUMA, Josef. str. 21

²⁴ viz TUMA, str. 26

²⁵ Homosexuality: A New Christian Ethic, 1988

ZAJÍMAVOSTI

Je důležité zmínit poslední výsledky psychologického bádání. Homosexualita, podle Dr. Elizabeth Moberlyové „nezávisí na genetickém vybavení, ... nýbrž tkví v těžkostech vztahů dítěte k rodičům, zejména v prvních letech života.“²⁶ Kniha „Škoda, že je to žena...“, která barvitě popisuje životní osudy německých homosexuálů, toto zjištění potvrzuje. I když byla napsána za zcela jiným účelem (spíše otevřít dialog, zkritizovat lidskou fobii z odlišného, a tím pomoci k jakési demytologizaci homosexuálů), skoro ve všech příbězích vystupuje sociálně a citově nefunkční otec.

Princip tedy může spočívat v tom, že dítě - které citově trpí nedostatečným vztahem k rodiči stejného pohlaví - se snaží zaplnit tento nedostatek pomocí „prostředníka“ stejného pohlaví. Potom Moberlyová hovoří o homosexualitě jako stavu „nedokončeného rozvoje či nenaplněné potřeby“. Tato myšlenka opět koresponduje s fakty z výše jmenované knihy „Škoda, že je to žena“, které vyplývají z osobního uvědomění každého jedince a přijetí vlastní domnělé orientace. Z příběhů homosexuálů (i těch jasně upřímných, např. věřících) se dovídáme, že se člověk pro sexuální orientaci rozhoduje sám (každý jedinec si v životě pokládá otázky ohledně vlastní sexuality, jsou ale mnohdy určeny jakýmsi vlastním „předporozuměním“ či touhou, zkušeností, apod.).

Výzkum amerického zoologa A. C. Kinseye došel k pozoruhodným výsledkům, které se dotýkají klasifikace lidské sexuální orientace. Zjistil, že každý člověk má jedinečnou sexuální orientaci. Ohodnotil ji stupnicí od nuly (což je výlučně heterosexuální vazba) do šesti (což je výlučně homosexuální vazba). Mezi těmito póly pozoroval různé stupně

bisexuality, zahrnující proměnlivou, nevyhraněnou či obojí sexuální orientací. Prokázal nižší procentuální hranici vyhraněné, trvale praktikované homosexuality, řádově z 10 % (či 4 %) na cca 0,6 – 2 % (tento rozsah je způsoben časovým rozpětím; první údaj - 0,6 % - se vztahuje k homosexuálnímu styku během posledního roku, druhý pak obecně k trvalým homosexuálním stykům během života). Celých 37 % mužů mělo podle Kinseyeho výsledků ojedinělé homosexuální prožitky až k orgasmu mezi pubertou a stařectvím.²⁷ Některé argumentace z řad věřících homosexuálů tvrdí, že je „homosexualita dobrá, protože mě Bůh stvořil, a přesto jsem homosexuál!“ Na to lze namítnout, že na Kinseyově stupnici nebylo možno klasifikovat žádného primáta hodnotou 6 (výlučně homosexuální).

Autoři statistik mezi homosexuály²⁸ dospívají k závěrům, ze kterých je patrné, že sexuální promiskuita mezi homosexuálními páry je pravidlem, zatímco v heterosexuálních zůstává výjimkou. Láska, ač je podstatnou hodnotou pro kvalitu vztahu, není sama o sobě dostatečným kritériem jeho pravosti. Stejně nemůže muž (žena) jen tak zničit manželský vztah díky lásce k jiné ženě (muži). Kvalita lásky není jediným měřítkem pro to, co je dobré, a co už ne. Skutečný problém v nevěrnosti mužských homosexuálních párů vidí mnozí odborníci ve faktu, že muž „přirozeně“ tíhne, po odeznění zamilovanosti, k polygamii. A zatímco v heterosexuálním svazku partnera zavazuje odpovědnost a láska k ženě, popř. další „závazky“, v homosexuálním vztahu toto (i z právního hlediska) neexistuje. Je zajímavé podotknout, že lesbické páry jsou z hlediska věrnosti daleko stabilnější. Argumentace jde tak daleko, že se hovoří o tom, že jediné páry, které přijaly nevěru jako způsob života, jsou homosexuální muži. „Na rozdíl od

²⁶ STOTT, str. 52

²⁷ TUMA, Josef. str. 10

²⁸ publikováno např. v knize J. Satinovera, Mužský pár

heterosexuálních párů, snižuje se erotický život homosexuálních mužů tím více, čím déle spolu žijí. Sex s jinými lidmi narušuje rovnováhu jejich erotické energie. Tato nestabilita nepramení z toho, že by homosexuálové neměli zájem o trvalé vztahy. Mnoho homosexuálních mužů a žen si idealizuje pevný, monogamní svazek, zatímco pokračují ve střídání partnerů“.²⁹ Otázka tvrdého sociálního tlaku ze strany společnosti či jednotlivců neobstojí. Člověk prostě zřejmě není stvořen pro trvalé soužití s osobou stejného pohlaví.

Milan Urban

SEBEVRAŽDA

„Pojem sebevražda lze vyložit jako dobrovolný úmysl jedince ukončit svůj život a s tím spojené cílevědomě zaměřené jednání vedoucí ke smrti.“³⁰ Tato definice sebevraždy je umístěna v úvodu k demografickým průzkumům počtu sebevražd na internetových stránkách Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ). K sebevraždám dochází díky tomu, že se lidé různě obtížně vyrovnávají se životními okolnostmi a podněty. Některé vlivy na sebevražděné chování jsou měřitelné a poměrně snadno zmapovatelné, jiné nikoliv. Celkově se však odvíjí od pocitu beznaděje, který plyne z neřešitelné situace (subjektivně hodnocené) jedince. ČSÚ dále uvádí, že „důvody vedoucí k předčasnému ukončení života souvisí s věkem osob uvažujících o sebevraždě. U mladších generací jsou častou příčinou problémy v mezilidských vztazích a zklamání, která nutně provází příliš velká

očekávání, ať už od sebe samého, či od svého okolí. Příčinou mnoha případů sebevražd u lidí starší generace je především ztráta síly v boji s těžkou nemocí nebo nevyrovnání se ztrátou životního partnera. Jen malé procento lidí, kteří se rozhodnou ukončit svůj život, jsou psychopatologické osobnosti, z čehož vyplývá, že řada sebevrahů jsou lidé psychicky normální, snažící se jen své okolí upozornit na křivdy spáchané proti nim a na své problémy.“³¹ To naznačuje, jak významnou roli hraje smysl života a společenství lidí. Obě tato hlediska velmi ovlivňuje náboženská orientace jedince. Jak dále uvádí ČSÚ, počet sebevražd v ČR má klesající tendenci. To odborníci ČSÚ přisuzují zejména skutečnosti zlepšování životních podmínek a vzrůstající důvěře v psychiatrickou pomoc při řešení osobních problémů.³² Obecně platí, že počet sebevražd mužů je několikanásobně větší než u žen. Rizikovější jsou pro muže měsíce duben a květen, pro ženy pak leden, květen, červen a podzimní měsíce. Nejvíce sebevražd bývá v pondělí.³³

Americká asociace suicidologie³⁴ uvádí tyto souvislosti mezi sebevraždou a depresí: asi dvě třetiny sebevrahů trpí v okamžiku páchání sebevraždy depresí. Potenciální sebevrazi se projevují symptomy, jako je extrémní beznaděj, nezájem o záliby, stupňující úzkost

²⁹ STAFORD, Tim. str. 109

³⁰ Úvod [online]. Český statistický úřad. 31.12.2000. Dostupné z www: <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/o/4012-01-1996_2000-uvod>

³¹ Úvod [online]. Český statistický úřad. 31.12.2000. Dostupné z www: <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/o/4012-01-1996_2000-uvod>

³² Vývoj počtu sebevražd [online]. Český statistický úřad. 31.12.2000. Dostupné z www: <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/o/4012-01-1996_2000-vyvoj_poctu_sebevrazd>

³³ Sebevraždy 1996-2000 [online]. Český statistický úřad. 31.12.2000. Dostupné z www: <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/publ/4012-01-1996_2000>

³⁴ The links between depression and suicide [online]. American association of suicidology. Dostupné z www: <<http://www.sui-cidology.org/displaycommon.cfm?an=1&subarticlenbr=31>>

a panické útoky, globální nespavost, mluvení o sebevraždě, podrážděnost a ustaranost.³⁵

Etickou otázkou však je, zda je sebevražda vždy špatná, nebo zda jsou situace, kdy je přijatelným řešením. Podle českého práva není sebevražda trestným činem (na rozdíl od pomoci k takovému činu).³⁶ Světová lékařská asociace zaujala k účasti lékařů při sebevraždě následující postoj: „Sebevražda za lékařské asistence je stejně jako euthanasie neetická a musí být lékařským stavem zavržena. Nicméně právo odmítnout lékařskou péči je základním právem pacienta a lékař si nepočíná neeticky, i když respekt k takovému přání končí smrtí pacienta.”³⁷ Z toho vyplývá, že obecně bývá považováno svobodné rozhodnutí člověka za nejvyšší autoritu.

BŮH JE ZDROJ, DÁRCE A UDRŽOVATEL VEŠKERÉHO ŽIVOTA

Na počátku „vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chrápní dech života. Tak se stal člověk živým tvorem.” (Gn 2,7) „Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest. V něm byl život a život byl světlo lidí.” (J 1,9) Tak dal člověku život, který si nezasloužil. Život je dar. Bůh tento život nejen započal, ale také ho stále udržuje. „Je to on sám, který všemu dává život, dech i všechno ostatní... v něm žijeme, pohybujeme se, jsme.” (Sk 17,25.28) Lidský život není tedy něco, na co bychom měli

nárok nebo co bychom mohli ukončit a zase začít. O životě rozhoduje jen Bůh.

ŽIVOT MÁ JEDINEČNOU HODNOTU,

přestože je hříšný, protože je stvořen k obrazu Božímu

„Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím, jako muže a ženu je stvořil.” (Gn 1,27) Tak dal člověku jedinečnost a rozdílnost od všech tvorů na zemi a tím i vysokou hodnotu. Tato hodnota nebyla narušena ani hříchem člověka, ale naopak byla zvýšena obětí Ježíše Krista. „On je smírnou obětí za naše hříchy, a nejenom za naše, ale za hříchy celého světa.” (1 J 2,2) V jeho podobu (obraz) máme být dále proměňováni, protože „nyní jsme děti Boží; a ještě nevyšlo najevo, co budeme! Víme však, až se zjeví, že mu budeme podobni, protože ho spatříme takového, jaký jest.” (1 J 3,2)

Boží láska k člověku nemůže být zmenšena chováním člověka. Je to on, kdo zachraňuje beznadějně ztracené. „Bůh však prokazuje svou lásku k nám tím, že Kristus za nás zemřel, když jsme ještě byli hříšní.” (Ř 5,8) „Probudil nás k životu spolu s Kristem, když jsme byli mrtvi pro své hříchy.” Spasení je „boží dar... takže se nikdo nemůže chlubit. Jsme přece jeho dílo, v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, abychom konali dobré skutky, které nám Bůh připravil.” (Ef 2,5.9.10)

BŮH POVOLÁVÁ K OCHRANĚ ŽIVOTA A ČINÍ ČLOVĚKA ODPOVĚDNÉHO ZA JEHO LIKVIDACI

Když Bůh stvořil člověka, tak jej „do zahrady v Edenu, aby ji obdělával a střežil.” (Gn 2,15) Tak mu uložil povinnost starat se o další stvoření a o udržování života. Když stanovil pravidla pro novou pospolitost Izraelců vycházející z Egypta, zakotvil jasně

³⁵ The links between depression and suicide [online]. American association of suicidology. Dostupné z [www: <http://www.sui-cidology.org/displaycommon.cfm?an=1&subarticlenbr=31>](http://www.sui-cidology.org/displaycommon.cfm?an=1&subarticlenbr=31)

³⁶ ŠMERDA, Radek. Legitimita trestněprávní úpravy drogové problematiky [online]. KDU-ČSL. 1.11.2001. Dostupný z [www: <http://www.kdu.cz/clanek.asp?Id=1552>](http://www.kdu.cz/clanek.asp?Id=1552)

³⁷ ŠUSTEK, Petr. Euthanasie: Pro a proti [online]. Juristic : Právo a medicína. 11.4.2002. Dostupný z [www: <http://medico.juristic.cz/149249/>](http://medico.juristic.cz/149249/)

důraz na zachovávání života příkázáním „nezabiješ.“ (Ex 20,13) Pokud někdo toto pravidlo porušil, byl sám volán k odpovědnosti. Mojžíš napsal: „*Bud' dalek každého podvodu; nepřipustíš, aby byl zabit nevinný a spravedlivý, neboť svévolníka neospravedlním.*“ (Ex 20,13) „*Nebudou usmrcováni otcové za syny a synové nebudou usmrcováni za otce, každý bude usmrcen pro vlastní hřích.*“ (Dt 24,16) „*A krev, která vás oživuje, budu vyhledávat. Budu za ni volat k odpovědnosti každé zvěře i člověka; za život člověka budu volat k odpovědnosti každého jeho bratra. Kdo prolíje krev člověka, toho krev bude člověkem prolita, neboť člověka Bůh učinil, aby byl obrazem Božím.*“ (Gn 9,5.6)

Ježíš zformuloval další příkázání: „*Nové příkázání vám dávám, abyste se navzájem milovali; jako já jsem miloval vás, i vy se milujte navzájem. Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým.*“ (J 13,34.35) Jeho učedníci ho tak nemají následovat jen v činech, ale i v přístupu k druhým lidem. Pavel píše Galatským: „*Bratří, upadne-li někdo z vás do nějakého provinění, vy, kteří jste vedeni Božím Duchem, přivádějte ho na pravou cestu v duchu mírnosti a každý si dej pozor sám na sebe, abys také nepodlehł pokušení. Berte na sebe břemena jedni druhých, tak naplníte zákon Kristův.*“ (Ga 6,1.2) Lásku druhému člověku však nelze dát, pokud má člověk negativní přístup k sobě samému. Podle Ježíšových slov zní druhé největší příkázání: „*Miluj bližního svého jako sám sebe!*“ (Mk 12,31) Lze tedy říct, že pokud záměrně ubližujeme sami sobě, pak je to stejné, jako bychom ubližovali bližnímu.

BŮH DÁVÁ ČLOVĚKU SVOBODU

Bůh osvobozuje člověka ze závislosti a uzdravuje, ale nenutí k poslušnosti. Mojžíš

poté co seznámil osvobozený lid se všemi výhodami i omezeními života s Bohem, pronáší: „*Dovolávám se dnes proti vám svědectví nebes i země: Předložil jsem ti život i smrt, požehnání i zlořečení; vyvol si tedy život, abys byl živ ty i tvé potomstvo a miloval Hospodina, svého Boha, poslouchal ho a přimkl se k němu. Na něm závisí tvůj život a délka tvých dnů, abys mohl sídlit v zemi, o které přísahal Hospodin tvým otcům, Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi, že jim ji dá.*“ (Dt 30,19.20) Apoštol Pavel vybízí Galatské, aby své svobody nezneužívali: „*Vy jste byli povoláni ke svobodě, bratří. Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým.*“ (Ga 5,13)

Stejnou svobodu bychom měli v konečné fázi dávat i my svým bližním a respektovat jejich rozhodnutí, avšak s ohledem na snahu zachovávat život vždy a všech.

Z vděčnosti za spasení máme být služebníky Boha zde na zemi. Apoštol Pavel píše Efezským: „*Spasení není z vás, je to Boží dar; není z vašich skutků, takže se nikdo nemůže chlubit. Jsme přece jeho dílo, v Kristu Ježíši stvořeni k tomu, abychom konali dobré skutky, které nám Bůh připravil.*“ (Ef 2,9.10) Přijetí spasení se vyznačuje odevzdáním celého svého života plně Bohu. Apoštol Pavel to vyjádřil slovy: „*Já však, odsouzen zákonem, jsem mrtev pro zákon, abych živ byl pro Boha. Jsem ukřižován spolu s Kristem, nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. A život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího, který si mne zamiloval a vydal sebe samého za mne.*“ (Ga 2,19.20) Z toho vyplývá, že o našem životě už nerozhodujeme my, ale především Bůh. I Ježíš nabádá k podobnému smýšlení své učedníky: „*Tak i vy, když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte: „Jsme jenom služebníci, učinili jsme to, co jsme byli povinni učinit.“*“ (L 17,10)

Pokud toužíme být služebníky Boha, musíme hledat jeho vedení a příkazy. Ježíš se často modlil a mnohdy i celou noc (L 6,12), aby poznal Boží vůli. Stejně se modlil i tehdy, když se chýlilo k nejtěžší zkoušce. Řekl: „*Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich, ale ne má nýbrž tvá vůle se staň.*” (L 22,42) Ať už jsme v jakékoliv situaci, vždy máme hledat Boží vůli. Lidské rozhodnutí by se mělo soustředit na hledání Boží vůle. Stejná výzva je zapsána i v listě Římanům: „*A nepřizpůsobujte se tomuto věku, nýbrž proměňujte se obnovou své mysli, abyste mohli rozpoznat, co je vůle Boží, co je dobré, Bohu milé a dokonalé.*” (Ř 12,2)

O samotné sebevraždě Bible přímo nemluví. Nepřímo se však objevuje v několika příbězích.

Král Saul umírá v bitvě s Pelištejci (1S 31). V bitvě začal Izrael prohrávat. Saul byl zraněn šípem. Právě v tomto stavu, kdy už je jeho smrt téměř neodvratitelná, přikazuje svému zbrojnoši, aby ho probodl. Tento rozkaz zdůvodňují slovy: „*aby mě neprobodli oni (ti neobřezanci) a nezneuctili.*” (31,5) Zbrojnoš však odmítá rozkaz vykonat, a tak král Saul páchá sebevraždu nalehnutím na svůj meč. Proč král Saul páchá sebevraždu? Obával se Pelištejského zesměšňování a mučení? Text naznačuje, že tím důvodem byl jeho statut krále. Důvody tedy nemusely být sobecké (zbabělost, slabošství), ale naopak snaha maximálně ochránit pověst Izraelského královského titulu a tím i Hospodina, který dal příkaz k jeho ustanovení. Tomu odpovídá i reakce Davida. Hospodinův pomazaný je pokládán za někoho nedotknutelného. Vztáhnout na něj ruku znamená přímo odporovat Bohu (2S 1,14). Proč se král neusmrtil přímo a hned bez účasti svého zbrojnoše? Domnívám se, že právě tento fakt naznačuje, jaký postoj měli tehdejší lidé k sebevraždě. Být zabit svým vlastním vojákem byla zřejmě menší pohana, než se zabít sám

vlastní rukou. Z toho usuzuji, že sebevražda byla snad nejhorším způsobem, jak mohl člověk přijít o život. Zároveň text ukazuje, že na Hospodinova pomazaného nesmí vztáhnout ruku nikdo, dokonce ani on (pomazaný) sám. Jedná se o stejný vzor Hospodinu, jako v případě vraždy služebníka, který byl Bohem vyvolený.

I příběh Samsona končí činem, který nese znaky asistované sebevraždy. Samson byl Bohu zasvěcen už od svého mládí. Když má být v závěru svého života Samson jako jako slepý zajatec zdrojem „k nevázaným hrátkám” Pelištejců, prosí ještě naposledy o sílu, aby „*rázem mohl vykonat pomstu za svoje oči*” (Sd 16,28). Bůh mu jí dává a se slovy „*ať zhynu zároveň s Pelištejci*” (Sd 16,30) Samson způsobil zřícení obří budovy, při kterém zahynulo více lidí, než za jeho života a on s nimi. Samson je v Novém zákoně citován apoštolem Pavlem mezi lidmi, kteří „*svou vírou dobývali království, uskutečňovali Boží spravedlnost, dosáhli toho, co jim bylo zaslíbeno.*” (Žd 11,33) Samson je zmiňován pozitivně. Byla tedy jeho smrt sebevraždou nebo sebeobětováním? Dopustil se Samson hříchu svým činem?

Sebevražedný útok na Pelištejský chrám vypadá jako teroristický čin. Na rozdíl od Saula Samson volá těsně před svou smrtí k Bohu a prosí o sílu. Bůh mu tuto sílu dává. I v tomto okamžiku byl Samson Božím služebníkem. V okamžiku sebevraždy s ním je Bůh. Přitakává snad Pavel sebevraždě? Dopomáhá k ní?

Dalším zajímavým příběhem s rysy sebevražedného chování je útek Jonáše pryč od Hospodina. Když se plaví na zaplacené lodi do Taršíše, zastihne loď veliká bouře. Námořníci se brzy dozví, že příčinou nebezpečné bouře je Jonáš, a když se ho ptají, co mají udělat, sám Jonáš jim radí, aby ho uvrhli do moře. Když to námořníci udělají

a Jonáše uvrhnou přes palubu, moře přestane běsnit. Jonáš sice sebevraždu nespáchal, ale pro smrt se rozhodl, aby zachránil ostatní námořníky. Jeho smrt vypadá také jako asistovaná sebevražda, byť má rysy zástupné oběti.

Příběh apoštola Jidáše popisuje typickou sebevraždu. Jidáš Ježíše zradil. Až poté, co je Ježíš zatčen, si uvědomuje, čeho se dopustil. Jeho stav mu připadá beznadějný. Snaží se najít způsob, jak zmírnit své provinění. Hledá útěchu u velekněží (Mt 27,3.4), kterým vyznává své provinění. Ti ho ale odmítají a Jidáš, který nenalézá nikde útěchu a je sám, páchá sebevraždu oběšením. Jeho sebevražda je důsledkem, přirozeným vyvrcholením jeho předchozích rozhodnutí (zrady).

Ellen G. White se k sebevraždě přímo nevyjádřila. V naprosté většině případů, používá slovo sebevražda ve spojení s vraždami, krádežemi a podobnými nepřístojnostmi. Z toho usuzuji, že v její době se žádná diskuze nad sebevraždou nevedla.

Často také přirovnává k sebevraždě jakékoliv chování, které poškozuje člověka ať už tělesně, duševně nebo duchovně.³⁸ Dělá tak velice malý rozdíl mezi jednotlivým činem a dlouhodobým sebedestruktivním chováním.

ZÁVĚR

V Bibli se o sebevraždách mluví řídce. Je to dáno zřejmě tím, že je to téma okrajové a názory na něj se příliš v dobových kulturách nelišily. (Na rozdíl od lidských obětí bohům.)

Katolická morální teologie rozlišuje přímé a nepřímé usmrcení. Nepřímé usmrcení je za určitých zvláštních okolností přípustné. „*Sebevražda je přímé sebeusmrcení z vlastní*

vůle”³⁹ a je tedy považována za těžký hřích z následujících důvodů:

a) Člověk je správcem ne vlastníkem svého života. Sebevražda je znakem neuznání Božího vlastnictví. Nelze připustit ani sebeobětování v zájmu vyššího dobra, protože nejvyšší časným dobrem, podle katolické morální teologie, je lidský život.

b) Lidský život je součást společenství. Sebevraždou se provinujeme proti povinnostem člověka vůči společenství, rodině apod. Hřeší proti těm, kterým by mohl svým životem pomoci.

c) Sebevrah porušuje přikázání milovat sám sebe a zbavuje se možnosti dalšího růstu.

Zastávám tento postoj: Bůh člověku život svěřuje a dává mu určitý úkol. Úkolem člověka je být Bohu stále více podobným a podporovat život v jakékoliv podobě. Jako člověk se mohu díky tomu chápat jako správce své tělesné, duševní a duchovní podstaty.

Navíc my (křesťané) jsme Bohem vyvolení (1 Pt 2,9). Vztahují se na nás stejné povinnosti a práva, jako na Bohem vyvolené krále, kněze a proroky. Stejně jako v případě Saula, nemáme ani my právo vzít si vlastní život. Jsem si vědom různých okolností, které mohou v lidském životě nastat. Od sebevraždy spáchané díky psychické nemoci až po sebeobětavé rozhodnutí ukončit svůj život ve prospěch zachování života někoho jiného. (Taková oběť není ani katolickými teology klasifikována jako sebevražda.⁴⁰) I v takovém případě však věřím, že Bůh může vyřešit situaci lépe a proto považuji odnětí života vlastní rukou za nejkrajnější řešení. Měřítkem pro hodnocení takových činů

³⁸ E. G. WHITE, Mind character, and personality, volume 2 (1977)

³⁹ PESCHKE, Karl-Heinz. Křesťanská etika. Vyd. 1. Praha : Zvon, 1999. 696 s. Str. 273

⁴⁰ SKOBLÍK, Jiří. Přehled křesťanské etiky. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 1997. Str. 189.

mohou byť snad jen osobní pohnutky, ktoré jsou vždy subjektivní. Jsem vděčný, že to nejsem já, kdo bude posuzovat adekvátnost sebevražd. Zastávám však názor, že žádná osobní nemoc, či bolest (ať už fyzická, či duševní) není ospravedlněním pro spáchání sebevraždy. Velice mě však zaujal fakt, že každý z nás do značné míry páchá drobné sebevraždy každý den. Každý vědomý hřích totiž odděluje člověka od Boha – zdroje života – a je tudíž vědomím rozhodnutím i činem pro sebe-destrukci.

Církev adventistů sedmého dne se k tomuto tématu přímo nevyjádřila.

Naděje umírá poslední.

Stanislav Slanina

POTRAT

Na úvod uvediem štatistiku, ktorou ilustrujem závažnosť problematiky interrupcie. Upozorňujem však, že v nej nie sú zahrnuté všetky potraty (predovšetkým tie, ktoré sú vykonané tzv. „anjeličkárkami“), čo môže čiastočne skresliť objektivitu poskytnutých informácií.

„Asi 46 mil. žien na svete sa každoročne rozhodne ukončiť svoje tehotenstvo umelým potratom. Z toho asi 26 mil. žije v krajinách s liberálnymi potratovými zákonmi a zákrok podstupujú v súlade s právom. Ostatných 20 mil. žije v krajinách, kde sú potraty zákonom výrazne obmedzené, alebo dokonca úplne zakázané. Ženy sú tak nútené obracať sa na pokútnych potratárov a nie div, že zo všetkých asi 600 000 žien umierajúcich každoročne na následky tehotenstva umiera každá ôsma v dôsledku neodborne vykonaného potratu. Každý deň teda umiera v súvislosti s umelým

potratom viac než 200 žien.“⁴¹ Ak je z kresťanského pohľadu život Boží dar, o to viac je táto otázka aktuálna a závažná. V nasledujúcich riadkoch sa preto pokúsím ukázať, aký postoj k problematike umelého prerušenia tehotenstva má Biblia, E. G. Whiteová (ďalej EGW) a Církev adventistov s.d. V závere zhrniem jednotlivé stanoviská a pridám svoj pohľad na vec.

S otázkou umelého prerušenia tehotenstva súvisí i problematika sexuálneho správania a používania antikoncepcie. Umelé ukončenie tehotenstva je vyňatie oplodneného a uhniezdeného vajíčka - plodu z maternice matky, prípadne prerušenie dodávky výživy uhniezdenému plodu, na následky čoho plod umiera. Antikoncepciou sa na rozdiel od interrupcie chápe zamedzenie oplodneniu ženského vajíčka mužskou spermiou.

„Vo vzťahu k potratom sa na celom svete vytvorili dva nepriateľské tábory. Príslušníci jedného zastávajú názor, že existuje nepopierateľné právo ženy slobodne rozhodovať o osude svojho tehotenstva, teda „pro choice“ - slobodný výber mať či nemať dieťa. Druhý tábor žene toto právo priznáva len do okamihu uhniezdenia oplodneného vajíčka; potom už nastupuje právo nenarodeného dieťaťa a žena už do toho nemá čo hovoriť – teda ideológia „pro life“ (anti choice).“⁴² Tu automaticky nastupuje dilema, kedy sa vlastne začína život človeka. Od ktorého okamihu možno označiť vyvíjajúci sa plod za ľudský život?

Môžeme sa stretnúť s rôznymi názormi na túto otázku.

⁴¹ POTRAT ANO-NE, aneb na pokraji života, Milena Pekárková, RNDr. Hana Primusová, MUDr. Radim Uzel, CSc., ThDr. Milan Salajka 1.vyd. Praha 7: Grada Publishing, s r. o., 2000, str. 9

⁴² POTRAT ANO-NE, str. 10

Jeden z nich hovorí, že život sa začína prvým nádychom dieťaťa a zástancovia tohto názoru mnohokrát argumentujú biblickými textami ako napr. Gen 2,7; Ez 37,5 a i. Iná skupina tvrdí, že život sa začína v momente, keď je dieťa schopné žiť nezávisle od tela svojej matky. Vďaka technickému pokroku sú dnes schopné prežiť aj predčasne narodené 20-týždňové plody. Ďalší zastávajú názor, že život sa začína v momente, keď matka ucíti prvé pohyby dieťaťa – čo je klamné, pretože dieťa sa hýbe už dávno predtým, než to matka prvý krát pocíti. Iní hovoria, že život sa začína v momente oplodnenia vajíčka spermiou. Zabúdajú však, že asi 60% oplodnených vajíčok žena samovoľne potratí. Posledný názor tvrdí, že život sa začína vo chvíli, keď je možné zaznamenať činnosť srdca alebo mozgu (vysielanie elektrických impulzov). Okrem skupín „pro choice“ a „pro life“ chceme upozorniť ešte na zástancov selektívnej interrupcie, ku ktorým sa radí i Cirkev adventistov s. d.

Priame inštrukcie Písma k téme interrupcie nie sú. „Protí – potratovci“ vychádzajú z Ex 20,13; Dt 5,17 – Nezabiješ! V hebrejskom texte Ex 20,13 nenájdeme slovo m-v-t, ktoré má všeobecný význam, ale viac vymedzujúce a viac konkrétne slovo r-c-ch, ktoré znamená zabíjanie so zákerným úmyslom, nedovolené vyššími autoritami.⁴³ V SZ nájdeme slová o zabíjaní nielen zvierat, ale i na bojovom poli. Podobne aj Kristus dával dôraz na ducha prikázání – aj opovrhovanie, či myšlienka na niečiu smrť je hriešna (Mat 5,21.22; 1 Ján 3,14.15). „*Tvrdiť, že šieste prikázanie obhajuje hodnotu života, je správne, ale argumentovať, že explicitne odsudzuje potrat za akýchkoľvek okolností ako vraždu je príliš zjednodušujúce.*“⁴⁴ Každopádne by sme sa

v prvom rade, ako veriaci, mali vždy správať ako ochrancovia života.

Ďalší text, o ktorý sa opierajú proti-potratovci je text z Ex 21,22-25: „*Keby sa posvárili mužovia a uderili by tehotnú ženu, tak že by vyšiel jej plod, avšak by nebolo ublíženia na živote, istotne bude pokutovaný tak, ako naloží na neho muž tej ženy, a dá podľa usúdenia sudcov. Ale keby bolo ublížené na živote, tedy dáš život za život, oko za oko, zub za zub, ruku za ruku, nohu za nohu, spáleninu za spáleninu, ranu za ranu, modrinu za modrinu.*“ Tento text hovorí o tom, čo sa má stať v prípade, ak sa dvaja muži pobijú a pritom udrú tehotnú ženu, ktorá potratí. Písmo na tomto mieste „jasne dáva značnú hodnotu životu plodu. Hlavnou komplikáciou v tomto texte je to, že neobjasňuje, či nehoda, pre ktorú musí byť vykonané odškodnenie, je za utrpenie ženy alebo plodu.“⁴⁵

Podľa Biblie život i osobnosť človeka vznikajú ešte pred narodením. Žalm 139,13-15, podobne i Jer 1,5 či Žalm 51,5. „*Lebo tvojím vlastníctvom sú moje ladviny; usnoval si ma v živote mojej matky. Oslavovať Ťa budem preto, že som hrozne a predivne utvorený. Predivné sú tvoje skutky, a moja duša to zná veľmi dobre. Niktorá moja kosť nie je ukrytá pred tebou, ktorý som učinенý v skrytosti; utkaný som v hĺbinách zeme.*“

Tiež i „*Mária je považovaná za matku nášho Pána v čase, keď ešte stále nosila iba malý a relatívne nevyvinutý plod.*“⁴⁶ (Luk 1,43) Žalm 139 je báseň, ktorá pekne opisuje, že „*vytvorenie ľudskej bytosti nie je primárne biologický rast, ale stvoriteľský čin Boží.*“⁴⁷ Richard Muller vyjadril na adresu toho, že Biblia nehovorí nič priamo k otázke potratu

⁴³ MATTERS OF LIFE AND DEATH, Reinder Bruinsma 1. vyd. Nampa, Idaho: Pacific Press Publishing Association, 2000, str. 73

⁴⁴ MATTERS OF LIFE AND DEATH, str. 74

⁴⁵ MATTERS OF LIFE AND DEATH, str. 74

⁴⁶ MATTERS OF LIFE AND DEATH, str. 75

⁴⁷ ADVENTISTS, ABORTION AND THE BIBLE, John C. Brunt, in: Larson, ed., 30. citované v: MATTERS OF LIFE AND DEATH, Reinder Bruinsma 1. vyd. Nampa, Idaho: Pacific Press Publishing Association, 2000, str. 30

slová: „*Myšlienka potratu bola v židovsko-kresťanskej spoločnosti taká cudzia, že ani nie je zmienaná v Písme.*“⁴⁸ Z Písma je však možné vybrať niekoľko princípov, ktoré nám pomôžu pri rozhodovaní sa v otázkach potratu a na ktorých sa zhodujú viacerí autori: Milan Salajka, Reinder Briunsmá, John Stott a iní. Mnoho potratov sa robí z dôvodov ekonomických. Neplánované tehotenstvo môže narušiť kariéru, sociálnu situáciu rodiny, narušiť plány na kúpu nového auta, či stavbu rodinného domu a pod. Nech je to akokoľvek, Písmo nás varuje pred sebeckým a láskou k matérii. Ženy bývajú často zneužívané, či využívané a často nesú muži najväčší diel viny. Mnoho ľudí si narobí v živote zbytočné problémy vďaka zlej partii, nemorálnemu správaniu, nerozumnosti a pod. Nezabúdajme, že i k takýmto jedincom sa Boh stavia súciteľne a odpúšťa zadarmo. Ľudský život je súčasťou Božieho stvorenia, preto má svoju významnú hodnotu a potenciál. Človek je stvorený na obraz Boží a od neho tiež život prichádza. Preto musí byť každý život chránený. (Gen 9,5.6) Nemáme definitívnu kontrolu nad svojím telom. Ako kresťania nie sme úplnými vlastníkmi ničoho čo máme, ale sme iba správcovia. To sa týka i nášho tela. Jasne o tom hovoria slová ap. Pavla: „*Alebo či neviete, že vaše telo je chrámom Svätého Ducha, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha, a že nie ste sami svoji? Lebo ste vykúpený za veľkú cenu. Nože tedy oslavujte Boha svojím telom a svojím duchom, čo je oboje Božie.*“ (1 Kor 6,19.20)

Argument, že žena má jednoznačné právo rozhodnúť o tom, čo urobí so svojím telom, je preto chybný. Na druhej strane nám neostáva iba rešpektovať rozhodnutie tehotnej ženy, ak sa rozhodne ísť na potrat. Boh má v starostlivosti slabých, úbohých či

nešťastných, dokonca i pohostínov. (Žalm 82,3.4; Rim 5,6; Deut 10,17.18) Boh sa dokáže podobne postarať i o nenarodené deti.

POSTOJ E.G. WHITE

Podobne ako Písmo ani EGW sa k téme interrupcie nevyjadruje priamo. Hovorí napr. o dôsledkoch módného trendu na tehotné ženy v druhej polovici 19. stor. „*Obruče, ktoré som videla, by mali byť vylúčené z radov zachovávateľov soboty. Ich vplyv a používanie by malo byť výstrahou pre užívanie tejto smiešnej módy, ktorá bola zásterkou neprávosti. Prvýkrát sa objavila v dome neresti v Paríži. Nikdy nebola vykonaná taká nepravosť, než od vynálezu tejto obruče. Nikdy nebolo zabitých toľko detí a nikdy neboli mravnosť a skromnosť také vzácne.*“⁴⁹ Obruče v korzetoch z uvedeného obdobia, ktoré slúžili na zoštíhlenie pásu žien boli natoľko zväzujúce, že spôsobovali mnohé zdravotné ťažkosti. Okrem iného mali za následok samovoľné potraty plodov, ktoré sa nemali kde v tele matky rozvíjať, pretože bolo úplne stiahnuté.

Inde sa EGW vyjadruje k sexualite, vzťahu rodičov k deťom či k hodnote života: „*Život je tajuplný a posvätný. Je to manifestácia Boha samotného, zdroja života... Boh sa díva na drobné semienko, ktoré sám sformoval a vidí ho zabalené vnútri nádherného kvetu, kríku alebo v pnúcej rastline či košatom strome. Takto vidí možnosti každej ľudskej bytosti.*“⁵⁰ „*Deti sú dedičstvom od Hospodina a my sme zodpovední za to, ako zaobchádzame s Jeho majetkom.*“⁵¹ „*Mnohí rodičia nezískavajú*

⁴⁸ ABORTION; A MORAL ISSUE?, Richard Muller, Ministry, International Journal For Clergy, January 1985 (vol. 58/Num. 1), Hargestown, Maryland: Review and Herald Publishing Association, 1985., str. 19

⁴⁹ MANUSCRIPT RELEASES, VOL. 5, Ellen Gould White, Silver Spring, Maryland: Ellen Gould White Estate, 1990 - citát z Letter to the church in Roosewelt, New York, Augusst 3. 1861, publikovaný v tejto knihe, str. 379

⁵⁰ MINISTRY OF HEALING, Ellen Gould White, Nampa, Idaho: Pacific Press Publishing Association, 1942, str. 23

⁵¹ CHRIST'S OBJECT LESSONS, Ellen Gould White, Washington D.C.: Review and Herald Publishing Association, 1941, str. 195,196

poznanie, ktoré by mali mať o manželskom živote... Do manželstva vstúpili so svojimi vyvolenými a preto si myslia, že manželstvo posväcuje ukávanie nízkych žiadostí. (sexuálnych)⁵² „Rodičia by mali vždy uvažovať o budúcom dobre svojich detí. Nemali by byť nútení venovať každú chvíľu namáhavej práci, aby svoju rodinu uživil.“⁵³ „Než zväčšia svoju rodinu, mali by uvažovať, či bude Boh oslávený alebo zneuctený tým, že privedú na svet deti.“⁵⁴ „Rodičia nemajú žiadne právo priviesť na svet deti, ktoré budú bremenom pre ostatných.“⁵⁵ T.j. ak sa nedokážu rodičia postarať o svoje deti, je lepšie ich nemať a ostať bezdetní. Proti potratom sa však jednoznačne vyjadroval Dr. J.H. Kellogg, súčasník EGW a zakladateľ prvého denominačného sanatória CASD. Interrupcia bola pravdepodobne v období druhej polovice 19. stor. v cirkvi úplne neprípustná. Cirkev adventistov s.d. sa k otázke interrupcií spočiatku vyjadrovala iba v súvislosti s praxou našich denominačných sanatórií a nemocníc, kde sa liečia nielen členovia cirkvi a kde sa zároveň i vykonávajú potraty. Postoj cirkvi k otázke umelého ukončenia tehotenstva, ktorý oslovuje široké spektrum ľudí – členov cirkvi, pochádza z roku 1992. Nazýva sa „Guidlines on abortion“ (smernice k potratu) a obsahuje sedem základných nariadení. Uvádžam celé znenie tohto dokumentu.

GUIDLINESS ON ABORTION

„Postoj k umelému prerušeniu tehotenstvá.⁵⁶ Mnohé skupiny ľudí v dnešnej dobe musely

zaujmout postoj k morálnym otázkám, jež se váží k umělému prerušení těhotenství - interrupci. (Interrupci se v tomto dokumentu rozumí každý počín směřující k umělému prerušení těhotenství, které již začalo. Nerozumíme tím antikoncepci, která se snaží zabránit vzniku těhotenství. Tento dokument se zabývá pouze interrupci.) Uvedeným problémem se zabývali také mnozí příslušníci křesťanských společenství, kteří chtějí přijmout odpovědnost chránit prenatální život a zároveň uchovat osobní svobodu žen. Potřeba určitých směrnic je zřejmá, protože se církev snaží řídit Písmem a poskytovat morální vedení, i když přitom respektuje svědomí každého jedince. Adventisté sedmého dne chtějí řešit otázku interrupce způsobem, kterým projeví svou víru v Boha jako Stvořitele a Udržovatele veškerého života, a způsobem, který vyjadřuje křesťanskou odpovědnost a svobodu. I když mezi adventisty existují rozdílné názory na otázku interrupce, snaží se tento dokument poskytnout směrnice pokud jde o zásady a základní otázky. Tyto směrnice jsou odvozeny od obecných biblických zásad, jež jsou uvedeny na konci tohoto dokumentu. (Základní orientace pro tyto směrnice vychází z důkladného studia Písma, jak je patrné z dvanáctibodového souhrnu "Zásady křesťan-ského pohledu na život".)

1. Prenatální lidský život je úžasný Boží dar. Boží ideál lidského života stvořeného k Božímu obrazu zvyrazňuje posvátnost lidského života a vyžaduje úctu i k životu nenarozenému. My však musíme o životě rozhodovat v situaci světa, který padl do hříchu. Interrupce není nikdy čin bez závažných morálních důsledků. Prenatální život nesmí být nikdy lehkovážně ničen. Interrupce může být uskutečněna jen z mimořádně závažných důvodů.

TESTIMONIES FOR THE CHURCH - VOLUME TWO,

Comprising Testimonies Numbers 15 to 20, Ellen Gould White, Boise Idaho: Pacific Press Publishing Association, 1948, str. 472

⁵³ REVIEW AND HERALD, 24.6.1890, citát EGW

⁵⁴ TESTIMONIES FOR THE CHURCH - VOLUME TWO, str. 380

⁵⁵ TESTIMONIES FOR THE CHURCH - VOLUME TWO, str. 380

⁵⁶ zdroj: <http://www.casd.cz/cemu/dokumenty/interrupce.html>

2. *Interrupce je jedním z tragických dilemat lidské hříšnosti. Církev by měla nabídnout laskavou podporu těm, kdo musí řešit problém interrupce. Lidé, kteří přijali evangelium, nemohou zastávat odsuzující postoje. Od křesťanů se vyžaduje, aby se stali milujícím a pečujícím společenstvím víry, které pomáhá lidem v kritických situacích, kdy se musí rozhodovat mezi několika možnostmi.*

3. *Církev jako společenství, které pomáhá, musí vyjádřit praktickými a konkrétními způsoby své přesvědčení o hodnotě lidského života. Mezi ně patří: (a) posilování rodinných vazeb, (b) poučování příslušníků obou pohlaví o křesťanských zásadách lidské sexuality, (c) zdůrazňování společné odpovědnosti muže i ženy za plánované rodičovství, (d) volání k zodpovědnosti obou za důsledky chování, které není v souladu s křesťanskými zásadami, (e) vytvářet příznivé prostředí pro trvalý dialog o morálních otázkách, které se váží k interrupci, (f) poskytovat podporu a pomoc ženám, které se rozhodnou pro pokračování těhotenství a (g) povzbuzovat otce a pomáhat jim, aby se odpovědně podíleli na výchově svých dětí. Církev má rovněž usilovat o to, aby zmenšila nepříznivé sociální, ekonomické a psychologické faktory, které mohou vést k interrupci, a s láskou pomáhat lidem, kteří trpí v důsledku svého osobního rozhodnutí v této oblasti.*

4. *Církev neplní úlohu svědomí jedince, má však nabízet morální poučení. Církev nepřipouští interrupci z důvodů plánování rodičovství, výběru pohlaví dítěte nebo osobního pohodlí. Některé ženy však mohou být postaveny před mimořádné okolnosti, které vytvářejí závažné zdravotní nebo morální dilema, jako je například ohrožení života těhotné ženy, závažné ohrožení zdraví nebo jasně diagnostikovaná malformace plodu, nebo těhotenství, které je následkem znásilnění nebo pohlavního zneužití. Konečné rozhodnutí o přerušení těhotenství musí učinit*

těhotná žena po náležitém rozboru situace. Při rozhodování by jí měly pomáhat: přesné informace, znalost biblických zásad a vedení Duchem svatým. Navíc, nejvhodnějším prostředím pro taková rozhodnutí je prostředí zdravých rodinných vztahů.

5. *Křesťané uznávají, že jsou předně a hlavně odpovědni Bohu. Usilují o vyváženost mezi svou osobní svobodou a odpovědností vůči společenství věřících a společnosti v širším slova smyslu a jejím zákonům. Rozhodují se spíše na základě Písma a podle Božích zákonů než podle měřítek lidské společnosti. Proto musí odmítnout jako omezování osobní svobody každý pokus nutit ženu, aby zůstala těhotná nebo aby těhotenství přerušila.*

6. *Naše církevní zdravotnické instituce musí dostat návod pro vypracování svých interních pracovních řádů v souladu s tímto prohlášením. Zaměstnanci, kteří z náboženských nebo etických důvodů nechtějí provádět interrupční zákroky, k tomu nemají být nuceni.*

7. *Členové církve mají být povzbuzováni, aby se účastnili trvalého zvažování morální odpovědnosti za umělé přerušení těhotenství ve světle biblického učení.*

PRINCIPY KŘESŤANSKÉHO POHLEDU NA LIDSKÝ ŽIVOT

"A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista." (Jan 17,3)

V Kristu je zaslíbení věčného života, ale od okamžiku, kdy se lidský život stal smrtelným, jsou lidé konfrontováni s obtížnými otázkami života a smrti. Následující principy zahrnují celého člověka (tělo, duši a ducha) jako nedělitelný celek (1 Moj 2,7; 1 Tes 5,23).

ŽIVOT JE DRAHOCENNÝ BOŽÍ DAR

Bůh je Zdroj, Dárce a Udržovatel všeho živého (Sk 17,25.28; Jób 33,4; 1 Moj 1,30; Žalm 36,9; Jan 1,3.4). Lidský život má nesmírnou cenu, protože lidé, přestože padli do hříchu, byli stvořeni k Božímu obrazu (1 Moj 1,27; Řím 3,23; 1 Jan 2,2; 1 Jan 3,2; Jan 1,29; 1 Petr 1,18.19).

Bůh si necení lidského života na základě lidských výkonů nebo výsledků, ale proto, že jsme Božím stvořením a předmětem jeho spasitelné lásky (Řím 5,6.8; Ef 2,2-9; 1 Tim 3,4.5; Mat 5,43-48; Jan 1,3; 10,10).

NÁŠ POSTOJ K BOŽÍMU DARU ŽIVOTA

I když si lidského života ceníme, není naším nejvyšším zájmem a cílem. Sebeobětování v oddanosti Bohu a jeho zásadám se může stát důležitějším než samotný život. (Zj 12,11; 1 Kor 13).

Bůh vyzývá k ochraně lidského života a bere lidstvo k odpovědnosti za jeho ničení (2 Moj 20,13; Zj 21,8; 2 Moj 23,7; 5 Moj 24,16; Př 6,16.17; Jer 7,3-34; Mich 6,7; 1 Moj 9,5.6).

Bůh se zvláště zaměřuje na ochranu slabých, bezbranných a utiskovaných (Ž 82,3.4; Jak 1,27; Mich 6,8; Sk 20,35; Př 24,11.12; Luk 1,52-54).

Křesťanská láska (agape) je důsledným zasvěcením našich životů pro zlepšení života druhých. Láska také respektuje lidskou důstojnost a neschvaluje bezohledné jednání jednoho člověka a utiskování druhého (Mat 16,21; Fil 2,1-11; 1 Jan 3,16; 4,8-11; Mat 22,39; Jan 18,22.23; 13,24).

Společenství věřících má za úkol představovat křesťanskou lásku hmatatelným, praktickým a

přesvědčujícím způsobem. Bůh nás vybízí, abychom citlivě pomáhali zraněným a nalomeným (Gal 6,1.2; 1 Jan 3,17.18; Mat 1,23; Fil 2,1-11; Jan 8,2-11; Řím 8,1-14; Mat 7,1.2; 12,20; Iz 40-42; 62,2-4).

NAŠE PRÁVO A ODPOVĚDNOST ZA ROZHODOVÁNÍ

Bůh dává lidem svobodu volby, dokonce i tehdy, když to vede k zneužívání a tragickým důsledkům. Jeho neochota nutit člověka k poslušnosti si vyžádala oběť jeho Syna. Bůh požaduje, abychom jeho dary používali v souladu s jeho vůlí a nakonec bude také soudit jejich zneužívání (5 Moj 30,19.20; 1 Moj 3; 1 Petr 2,24; Řím 3,5.6; 6,1.2; Gal 5,13). Bůh každého z nás osobně vyzývá, abychom se rozhodovali morálně, studovali Písmo a hledali biblické zásady a na jejich základě se pak rozhodovali (Jan 5,39; Sk 17,11; 1 Petr 2,9; Řím 7,13-25).

Nejlépe je přijímat rozhodnutí o lidském životě od jeho počátku až do konce v prostředí zdravých rodinných vztahů s podporou společenství spoluvěřících (2 Moj 20,12; Ef 5,6). Člověk by se měl vždy při rozhodování předně ptát po Boží vůli (Řím 12,2; Ef 6,6; Luk 22,42).“

ZÁVER

Musíme mať na pamäti to, že každý nový život je posvätným darom Božím, preto k nemu musíme pristupovať veľmi zodpovedne a nesmieme ho nezodpovedne ukončovať. V našom rozhodovaní nám ale môže pomôcť to, že samotné Písmo robí rozdiel medzi plodom a narodeným dieťaťom. Osobne by som neschválil potrat z materialistických dôvodov, ktoré spomínam v kapitole Slovo Písma. Boh nás vyzýva aby sme sa vzdali svojich žiadostí a mysleli viac

na druhých, než na seba. Úplne inak sa staviam k prípadom znásilnenia, incestu alebo nesprávnej výchovy detí. Tu vidím ako možnosť prekonať sklamanie a zranenie práve umelé prerušenie nechceného tehotenstva. V tomto prípade sa prikláňam k potrebe pomoci, pochopenia a odpustenia.

Uvedomujem si však, že každá interrupcia zanecháva v psychike ženy nezmazateľnú stopu, s ktorou musí žiť zvyšok života. Dôležitým faktom je i realita vyššieho počtu samovrážd u žien, ktoré majú za sebou umelé ukončenie tehotenstva, ako u žien, ktoré ho nikdy nevykonali.

Na základe rád EGW sa prikláňam k nesúhlasu s interrupciou, vykonanou ako dôsledok nezodpovednej sexuálnej praktiky v manželstve. Sám by som na to nemal odvahu, ale odporučil by som ponechať si dieťa žene – slobodnej matke, ktorá má strach, že už tretie dieťa nezvládne, alebo sociálne slabej rodine; pričom by som sa snažil jej (im) pomôcť, uľahčiť jej (im) rodičovstvo a v neposlednom rade by som sa spoliehal na Božie zaslúbenia - napr. na slová Deut 10,17.18. Zdieľam postoj našej cirkvi v otázke potreby sexuálnej výchovy a zodpovedného plánovania rodičovstva. Našou úlohou je viesť ľudí k tomu, aby sa nedostali do situácie, keď sa musia rozhodovať či vykonať alebo nevykonať potrat. Taktiež je potrebné šíriť najmä medzi mladými ľuďmi princípy zodpovedného sexuálneho správania a varovať ich pred predmanželským sexom.

Nakoniec chcem povedať nasledovné: je treba si uvedomiť, že každá situácia kde sa rozhoduje o umelom ukončení života plodu je výnimočná a konečné slovo v tejto otázke by mala mať tehotná žena. Nech už je akékoľvek, vždy je treba jej prejaviť lásku a porozumenie.

Csaba Čák

TREST SMRTI

Dle knihy T. Šlipko: Hranice života

Trest smrti se dotýká jednotlivce, ale také společnosti jako celku. Je jedním z etických problémů, který se dotýká i právního systému státu. Tato souvislost problematiku trestu smrti činí ještě více složitější, protože jde o napětí mezi etickou otázkou a právním řádem, tzn. zajištěním bezpečnosti společnosti a mravností trestu smrti. Řešíme-li trest smrti podle Bible, jeho propojení s právním řádem a systémem státu je velmi těžké. Státní zřízení neklade na biblické principy žádný důraz. Proto smyslem této práce je formulovat vlastní postoj k trestu smrti.

V minulosti byl přístup k trestu smrti různý. Všeobecně se však etice trestu smrti nevěnovala žádná pozornost. Byla to záležitost práva a mnohými byl považován za její vrchol. Jeho mravnost se začala řešit až v 18. stol., zvláště pak tehdy, když byl trest smrti zneužit pro politické účely. Diskuse pokračují dodnes. Dnes existuje několik postojů, pohledů na trest smrti. Jeden trest smrti kategoricky odmítá jako mravně neospravedlnitelný. Druhý přijímá trest smrti jen za určitých podmínek a třetí směr přijímá trest smrti téměř bez výhrad. První diskuse zaznamenal v 18. století C. Beccaria v díle "*O zločinech a trestech*". Napadá zde právoplatnost trestu smrti. V krajních případech s ním ovšem souhlasil. V 19. stol. byla otázka trestu smrti již poměrně hodně diskutovaná. Podporovateli mravnosti trestu smrti byli tomisté a V. Catherin. Došlo k rozdělení na abolicionisty a represionisty. Ve 20. stol. se tlak na zrušení trestu smrti dále zvyšuje.

Objevili se krajní postoje vyhraněné i svobodnější (tolerantnější). Postupem času však dochází k syntéze názorů, jejímž následkem je nejasnost, jaký postoj ten nebo jiný autor zastává. Obecně lze hovořit o umírněné straně a radikální straně. Trest smrti je dnes proměnlivě zaváděn a rušen.

ARGUMENTY PROTI PŘÍPUSTNOSTI TRESTU SMRTI

Radikální odpůrci trestu smrti kladou důraz na základní neodňatelné právo člověka na život. Naturalističtí individualisté se opírají o společenskou dohodu, kde člověk se nezříká práva na život. Radikální abolicionisté se opírají o pomocnou argumentaci, že trest smrti nemůže vyloučit zlo ze společnosti, že zabraňuje resocializaci, hrozí úmrtí nevinných lidí, obsahuje prvek pomsty, je proti mentalitě a humanismu dneška. Další autoři navrhují, že bez ohledu na historii vyvstává nutnost hledat jiné řešení.

ARGUMENTY PRO PŘÍPUSTNOST TRESTU SMRTI

Zastánci přípustnosti trestu smrti kladou těžiště na společenskou rovinu na rozdíl od odpůrců, jejichž těžiště spočívá v individuální rovině práva člověka na život.

Tomáš Akvinský vidí člověka jako část společnosti. Touto sounáležitostí je společnosti podřízen. Ví, že trest smrti je vnitřně zlý a nepřípustný. Argumentuje tím, že osoba ohrožující celek zlem ztrácí svoji lidskou důstojnost, je zvířetem a je možné ho připravit o život. Neotomisté T. Akvinského plně nenásledovali. Přijali jeho tezi zvláště v argumentaci o společenské rovině trestu smrti. Zkoumali to a ptali se, zda státní moc má právo vyřknout absolutní trest. Kladnou odpověď odůvodňovali z předpokladu, že státní moc musí mít všechny prostředky k udržení řádu. Mysleli si, že i nejvyšší trest je nejúčinnějším prostředkem k dosažení cíle. Podle nich v porovnání s jinými tresty, trest smrti dosahuje vyšší intenzity psychologického strachu z definitivnosti, z konečnosti a prázdnoty po smrti. Současní neotomisté vidí v trestu smrti oprávnění trestat odpovědného jedince za spáchaný čin. Trest smrti je zadostiučiněním a návratem k řádu. Občan má totiž právo mít státem zabezpečené osobní bezpečnosti v co nejvyšší možné míře. Aby tohoto stát mohl dosáhnout, musí mít právo vykonat nejvyšší trest.

ABOLICIONISTICKÉ KONCEPCE

Radikální abolicionisté chápou právo na život jako nedotknutelné a neohraňované žádnou osobou, tedy i státem. Tato koncepce je však lehce narušitelná, protože nebyl podán nebo odůvodněn potřebnou analýzou normativní zdroj, ze kterého by vycházela absolutnost nedotknutelnosti lidského života.

Liberalistická koncepce neohraňovaného práva na život chápe člověka jako uzavřeného do sebe a nezávislého na okolí, který má vše, co potřebuje nutně ke svému rozvoji, včetně práv. Tento člověk si v sobě vytváří strukturu a později se díky ní dostává do kontaktu s okolím, vytváří vztahy i se státem, a tomu uděluje určité kompetence podle úkolu, který má plnit na základě jeho potřeby dobra. Právo na život je prvotní vzhledem k činnosti státu, který může ve vztahu k trestu smrti omezovat toto právo člověka. Logická struktura liberálního přístupu je však vratká. Člověk je bytost společenská a ve všech jeho projevech se promítá vztah k druhému člověku a společnosti. V podstatě je život člověka soužitím s okolím, včetně státu, a to vše v rámci určitých společenství. Tímto faktem nabývá právo na život i společenský charakter.

Někteří autoři, mezi nimi polský etik O. Krapiec, zastávají teorii vycházející z jiného. Jejich předpoklad vychází z tzv. znaku rovnosti – tj. popření práva na život, je popřením samotné existence, a jakákoliv činnost proti existenci není mravně ospravedlnitelná. Existence života je základem bytí i pro jiná práva člověka. Popření tohoto práva je popřením bytí. Autor knihy *Hranice života* však nesouhlasí s touto tezí a namítá, že nelze ztotožnit život, jako bytí, se životem, jako mravní hodnotou, která obsahuje nedotknutelnost života. Abolicionisté spolu s umírněnými zastánci považující trest smrti za špatný – zlý pro toto: neodvratnost zla trestu smrti, neúčinnost jeho preventivního vlivu, nemožnost resocializace, usmrcení nevinného; motivací k trestu smrti se jim zdá být pomsta.

Názor na mravnost trestu smrti podléhal dějinné perspektivě. To osvobozuje filosofické úvahy o trestu smrti od tlaku tragických událostí. Tyto

události mohou sice člověka vést k aktivitě proti zneužívání trestu smrti, ale nemají hodnotu argumentů pro jeho zrušení. Účinnost trestu smrti (a snižování kriminality) je těžko měřitelná veličina, kterou je třeba zjišťovat na základě jiných principů, než počítat uskutečněné a neuskutečněné trestné činy.

UMÍRNĚNÝ REPRESIONALISMUS (RETENCE)

Jeho zastánci uvádějí dva typy důkazů pro použití trestu smrti:

a) právnícký důkaz. Stát má povinnost zabezpečit základy mravního a právního řádu;

b) expiační důkaz se opírá o myšlenku odpovědnosti a zadostiučinění člověka za jeho chování. Trest smrti tedy považují za ručitele mravního a právního řádu společnosti. Naproti tomu, někteří považují trest smrti za kvalitativně vyšší než doživotní vězení. To však nezabraňuje odpůrcům trestu smrti ve snaze diskutovat o změně metod zabezpečujících mravní a společenské základy společnosti. Argumentují tím, že trest smrti neodpovídá mentalitě vyspělého světa.

Jinak orientovaná skupina autorů zdůrazňuje mravní odpovědnost člověka, kterému se ukládá trest smrti jako nástroj práv a uskutečnitelného státem. Člověk pak má vykonat satisfakci, napravit stav, který porušil. Trest smrti je však projevem zadostiučinění a pokání jen tehdy, když odsouzenec dobrovolně tento trest přijme.

NÁVRH ŘEŠENÍ

Ślipko navrhl řešení etické otázky trestu smrti, v jakých oblastech hledat mravní podstatu trestu smrti. Zamítl pozitivizmus, totalitarismus i utilitarismus. Oblastí hledání se mu stal mravní řád. Je totiž nutné najít mravní strukturu, jejichž obsah by určoval mravní opodstatnění trestu smrti. Autor si určil jako strukturu nějaké dobro; jev života jako východisko a celkový obsah trestu smrti. Život ve své podstatě obsahuje základní prvky, které mohou umožnit vysvětlení morální podstaty trestu smrti. Každá hodnota se definuje

základní črtou a tou je neporušitelnost a nezničitelnost. Druhou črtu mravního života tvoří společenský charakter. Lidský život obsahuje dva rozměry bytí, jedním je individualita a druhým socialita člověka. Společenský charakter tvoří převážně vztahy s druhými osobami a to má význam pro ustálení mravní hodnoty života člověka. Vztahy člověka k člověku, státu k člověku a naopak je třeba zkoumat. Zvláště pak jejich dopad na mravní hodnotu života.

Ve společenských vztazích mohou vystupovat jednotlivci jako spolupracovníci, spoluobčané podílející se na tvorbě společnosti. Stejně tak se tentýž člověk může postavit do role útočnicka. (Agresi nelze vyloučit) Pokud jeho útok nesměřuje proti samé podstatě lidského života, autor míní, že nelze považovat útok za mravně špatný a zakázaný. „Útok tvoří základ toho, čo sa zviditeľňuje ako dva mravné prejavy zabezpečujúce normatívny status ľudského života v kontexte jeho spoločenských vzťahov s inými ľuďmi.“⁵⁷ Prvním projevem je právo na život, které člověku dává právní moc na rozvíjení vztahů a života. Druhým projevem je právo na ochranu před agresí, které se projevuje sebeobranou. Ślipko vztahuje právo na život a tím pádem na sebeobranu jak na poškozeného tak na útočnicka. Autor si vybral jako výchozí bod agresí. Odražený útok je akt sebeobrany, ale zabití napadené osoby je vražda. Celý problém vzniká nad otázkou, zda zničený život ničí i mravní hodnotu života a právo na jeho obranu. Odpověď existuje v ideji mravní nezničitelnosti života. Žádný útok nemůže zničit mravní hodnotu života, i když fyzický život byl zmařen. Zemře-li napadený a nemůže si nárokovat právo, přebírá tuto funkci jiná „osoba“. Dnes je to stát. Stát garantuje právo a řád, a tak vzniká jeho povinnost bránit řád. Život poškozenému nemůže navrátit, ale svoji úlohu musí splnit. Plní ji tím, že ukládá tresty a mezi nimi může být i trest smrti.

Podle autora rozsudek smrti není mravním zlem. Jestliže vrah omezil něčí život, vzniká právo na omezení jeho vlastního života. Dále vzniká

⁵⁷ ŚLIPKO, Tadeusz. *Hranice života: Dilemy súčasnej bioetiky*. Přel. Alojz Capiak. "c 1998". Bratislava 1998. Edice Církev a spoločnosť. s. 324. ISBN 80-7141-185-X

proporce mezi zlem způsobeným obětí a zlem trestu smrti. Odsouzenec nemůže trpět více než jeho oběť, a proto není trest smrti považován za mravní zlo. Stejně tak není považován za pomstu, krutost nebo zneužití moci. Etický smysl trestu smrti musí nutně vést k evidentnosti a potvrzení neporušitelnosti života, protože život je nadřazenou mravní hodnotou. Na jedné straně existuje nezničitelnost mravní hodnoty života a na druhé straně stojí odškodnění za způsobenou křivdu. Trest smrti je považován autorem za odškodnění spolu s nezničitelností mravní hodnoty života.

Šlipko považuje svoji tezi za umírněný represionalismus. Těžiště přenesl z konatele vraždy na oběť útoku. Hlavní důraz problematiky trestu smrti je přesunut na stranu etických důsledků mravní hodnoty života oběti. Šlipko zdůrazňuje, že trest smrti lze použít jen tehdy, když byl zmařen lidský život. Pochybení státních orgánů nepovažuje za dostatečný argument proti praxi trestu smrti.

PRÁVO NA ŽIVOT

Trest smrti byl však běžnou praxí jak u národa Izraelského, tak národů okolních. Přesto jediné právo na odebrání života má Bůh. Je jediným dárce, původcem života. Jedině On má právo život odebrat, protože je jeho vlastníkem a opatrovatelem.

Boží právo na život člověka vzniká vdechnutím jeho dechu do hliněné hmoty v Gn 2, 7. Podle Kaz 12, 7 se princip života navrácí k Bohu po smrti člověka. To ukazuje, že se život vrací tam odkud vyšel. Žalmista píše (Ž 22, 10.11), že Bůh jej učinil, vyvedl ho do života a už od narození je na Bohu závislý. To vše dokládá nezpochybnitelné právo Boha na lidský život, jehož je stvořitelem, správcem a ochráncem. Zabití představuje zlehčení (zpochybnění) tohoto výsadního Božího práva a řádu. Překročen je řád nejen ve vyřknutí a vykonání rozsudku trestu smrti nad zločincem, ale i zabitím napadaného.

V Lv 20 ovšem najdeme výčet prohešek, za které následoval trest smrti, který nařídil sám Bůh. Ztrestán smrtí byl ten, kdo obětoval svého

potomka pohanskému bohu, kdo zlořečil svým rodičům (kletba), jakékoli nemanželské sexuální poměry atd. Lev 20, 22 uvádí důvody Božího neobvyklého jednání: Boží lid měl být svatý, neměl přejímat praktiky okolních národů. Jsou však tyto tresty smrti mravně ospravedlnitelné? Mravní stránku těchto trestů smrti Starý zákon neřeší, jelikož je nařídil Bůh s ohledem na budoucnost svého národa, stojí mimo vši diskusi. Vztahuje se i na zlořečení vůči Bohu (Lv 24, 10 – 17), a na zabití člověka (Gn 9, 6; Dt 19, 21 a Nu 35,30).

Trest smrti nebyl jen za vraždu, ale dále i za znesvěcení posvátných míst, únosy, čarodějnictví, křivé svědectví nebo znesvěcení soboty atd. Nový zákon také o trestu smrti nepojednává jako o etické otázce a neobsahuje text, který by přímo o trestu smrti pojednával. Je spíše viděn jako nutný prostředek k udržení pořádku. Např. v příběhu o Ježíši a cizoložnici (J 8, 1–11) se zákoníci a farizeové řídili mojžíšovským zákonem a chtěli tu ženu ukamenovat. Ježíš jí však odpouští – dává milost. I těžký hříšník může být odpuštěn, když je člověk ochoten si ho přiznat a nemusí být ztrestán, činí-li hříšník opravdové pokání. Zde trest není potřeba. Teprve tehdy, když odsouzenec přijme odpovědnost za svůj čin a činí pokání, by byl trest smrti “zadostiučiněním”. V tomto příběhu však prvotně nešlo o trest smrti a odpuštění, ale o snahu farizeů Ježíše nachytat. Židé by stejně nemohli vykonat trest smrti ukamenováním, protože právo hrdelních trestů byla v kompetenci Římanů.

Zastánci trestu smrti uvádějí jako zásadní text Ř 13. Tento argument však není zcela přesvědčivý. Použité slovo pro meč bylo slovem, které ukazovalo k symbolu úřadu a nikoli na zbraň. Existují však verše, které na první pohled mluví o pozitivním postoji k trestu smrti, ale při bližším zkoumání zjistíme, že jejich těžiště leží jinde. “Okno za okno”, “zub za zub”, “život za život” v podstatě sloužilo ke snížení míry násilí. Bylo to dáno společností, kde fungovala krevní msta. Bylo nutné dát najevo, že pomsta nemůže trvat neomezeně. Vnitřním principem tohoto způsobu je náhrada jedna ku jedné.

Při posuzování přiměřenosti trestu smrti ve Starém zákoně, nesmí být obviněný odsouzen jen na základě svědectví jednoho svědka (Dt 19, 15).

První spáchaná vražda (Abela) nebyla ztrestána smrtí. Bůh dal Kainovi život, byť v omezení. Kain musel žít celý život s pocitem viny, což je možná horší než zemřít smrtí. Ačkoli byl trest smrti ve Starém zákoně na přímý pokyn Boha nařízen, Bůh stanovil poměrně přísná pravidla pro jeho uplatňování. Právní systém trestu smrti byl tak zajištěn, aby praxe nebyla tak často vykonávána. Úkolem spravedlnosti je léčit, ne trestat. Důsledkem spravedlivého jednání Boha je pomoc člověku, nikoli jeho zničení a záhuba (Ez 18, 23). Spravedlnost je prostředek k čelení zlu a udržení života v přijatelných mezích. Bůh uložil člověku povinnost bránit zlu a nést odpovědnost za míru zla ve společnosti, i s možností vykonat trest smrti.

Dnes existuje ve společnosti propracovaný systém ochrany společnosti a také systém trestů. Jako křesťané bychom měli pamatovat, že i viník a zločinec (vrah) má nárok na spasení, odpuštění a milost, neboť odpuštění a milost má vést k nápravě a obrácení.

ZÁVĚR

Filosoficko-křesťanský pohled propojoval velmi silně trest smrti s právním systémem státu, protože stát musí zabezpečit právní a mravní řád. Když byl výkon rozsudku trestu smrti viděn veřejně, stal se alespoň odstrašujícím aktem. Podle mého názoru trest smrti neřeší problém vražd ve společnosti ani není dostatečnou satisfakcí (zadostiučiněním). Argument, že výzkumy neprokázaly vliv trestu smrti na snížení kriminality (odstrašující prostředek se mi však nejeví jako dostatečný impuls pro zrušení trestu smrti). Ve své podstatě považuji trest smrti za známku pomsty, protože je zmařen lidský život za lidský život, který stejně nemůže být navrácen a není ani dostatečnou "náplastí" na ztrátu blízkého člověka. Trestem smrti se zamezuje možné výchově a nápravě člověka.

Psychologický aspekt strachu odsouzence z definitivnosti smrti nebyl jednoznačně

prokázán. Bylo však prokázáno, že mnoho z odsouzenců na smrt nikdy před svým činem takový akt nespáchali. Smrt na el. křesle nebo injekce jsou pro ně v podstatě vysvobozením, neboť život s vědomím své viny a chyby může být mnohem horší než smrt, ačkoli pokračujícím životem je mu dána možnost změny a pokání, následně i možnost resocializace. Každý člověk má před Bohem právo na odpuštění a milost. Trest smrti, podle mého názoru, nerespektuje lidskou důstojnost a je trestem příliš jednostranným. Problémem trestu smrti je jeho včlenění do právního řádu. Světský řád se neřídí podle řádu Božího. Zde vzniká napětí: jedná o problém etický nebo právně-etický, křesťansko-etický nebo teologický? Dochází ke střetu právního řádu společnosti s řádem božím. Napětí vzniká proto, že právní řád společnosti je subjektem lidského původu, kdežto Boží řád je dán Bohem. Tento Boží řád se v právním řádu uznává jen okrajově (jen některými jedinci), nebo vůbec ne.

POUŽITÁ LITERATURA

ŚLIPKO, Tadeusz. *Hranice života: Dilemy súčasnej bioetiky*. Přel. Alojz Capiak. "c 1998". Bratislava 1998. Edice Církev a spoločnosť. ISBN 80-7141-185-X

Trest smrti na světě a u nás. *Nový prostor*. 2002, č. 109, s. 13

BRUINSMA, Reinder. *Matters of Life and Death*. Pacifik Press. 2000. s. 144 - 155
ISBN 0- 8163-1813-1

INTERNETOVÉ STRÁNKY

[www.koktejl.cz/diskuse/trest smrti](http://www.koktejl.cz/diskuse/trest-smrti)
www.amnesty.cz
www.britskelisty.cz
www.protits.webpark.cz
www.narmyslenka.cz

Jakub Chládek

EXCERPTA

GRÜN ANSELM: „BUĎ DOBRÝ SÁM K SOBĚ“

Grünova kniha⁵⁸ je úžasným pokladem. Autor v ní popisuje mnoho drobných kazuistik, které doplňují a potvrzují dané teze. Výpisky z této knihy vznikly zcela spontánně a nejsou dostatečnou ukázkou bohatosti knihy. Formulace citátů není zcela přesná. Většinou jde o doslovné citace. U některých jsem si dovolil mírné úpravy a k některým jsem připojil své poznámky. Čísla stránek jsou v závorkách.

(5) Ježíš nás povolal nikoliv k násilí, nýbrž k pokoju a k milosrdnému zacházení se sebou. S tímto hlavním motem celé knihy se dá jednoznačně souhlasit. Je ovšem nutné mít se na pozoru před přílišným „sebešetrným“ zacházením, které vede k duchovní přecitlivělosti, sebelítosti, bolestícnosti, ba až k zakrnění.

RIGORISMUS - AGRESIVITA

(6) Tvrdost vůči sobě má své kořeny většinou v předchozím životě. Existují lidé, kteří byli v dětství poraněni. Nepodívají-li se na své rány, nevypořádají-li se a nesmíří-li se s nimi, jsou odsouzeni, aby stále zraňovali sebe a ostatní lidi. Bolest, kterou dítě pocítilo, když bylo zraněno, byla mnohdy tak velká, že musela být potlačována. Jenže potlačování bolesti vede k tomu, že člověk musí poněmáhlu umrtvovat všechny city, aby přežil. Dítě opět musí nabýt samo pro sebe ceny. Je proto raněno především tehdy, když je nebereme vážně v tom, čím je zvláštní a jedinečné, když jeho city přehlízíme nebo zesměšňujeme. Je tedy zraňováno v cítění

svého já, není-li milováno kvůli sobě samému. Tato teze se v různých modifikacích objevuje v celé knize. V dnešní době ji věnuje pozornost většina psychologů. Je známým faktem, že k překonání určitých potíží se musíme ohlédnout „za sebe“ a pokusit se rozpoznat (řeceno jiným slovníkem – vnitřně přijmout, akceptovat) svoje „mentální bloky“.

(8) V kom bylo vnitřně zraněno dítě, ten reaguje násilnický buď do nitra, nebo navenek. Aby dítě mohlo snést bolesti, ztrácí jakýkoliv cit pro svou identitu, a místo toho se identifikuje s agresorem. Vnitřně zraněné dítě je pojem, který musí být osvětlen. „Dítě v nás“ nám pomáhá bezpodmínečně přijímat Boží milost. Zranění se proto může promítat i do toho, že nedokážeme přijmout pozornost druhých a tím se ochuzujeme. Neschopnost přijímat dary v nás následně probouzí pocit méněcennosti a reagujeme násilnický (lhostejno, zda proti sobě samým – tedy do nitra – nebo navenek – tedy proti samotnému dárci/Dárci). Není potom divu, že se mnohdy v duchovním životě ocitáme v kruhu...

(9) Rigoristické chování vůči sobě může také pocházet z jednostranné výchovy, ve které se zdůrazňují především mužské ctnosti, jako tvrdost a bojovnost. City se spíš podceňují. Většina psychologů dnes míní, že sklon k násilí je do člověka sice vložen, ale sklon může společnost buď potlačit nebo podpořit. Ale k agresivitě dítěte nevede jen tvrdá výchova, kdy jsou bity, nýbrž i výchova nevyhraněná, kdy rodiče vždycky ustupují, aby měli klid. Děti potom nemají pocit, že je dospělí berou vážně. To vše souvisí s dětskou agresivitou. Nejméně agresivní děti pochází z domovů, kde vládla pevná pravidla chování a kde se na dodržování těchto pravidel dbalo laskavým způsobem bez trestání! Tvrdost (jakákoliv) se rodí z nedostatečného pocitu bezpečí. Je známým faktem, že při výchově by se měl uplatňovat model – „dolij a bude odlito“. Co vložíme do našich vztahů nám

⁵⁸ Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří, 1997, str. 79, ISBN 80-7192-203-X

bude dáno zpět. Odpovědné křesťanské chování je v tomto případě velmi žádoucí. Vlastní upřímnost ve věcech duchovních vede k šlechetným výsledkům.

(10) Další příčinou je nedůvěra k sobě i k druhým, nebo např. nepravý idealismus. Cítím se tehdy dobře, pokud splním určité ideály. Tím ale sebe znásilňuji. Máme za to, že Bůh od nás žádá, abychom splnili ten a ten ideál, abychom se uměli vždycky ovládnout, být vždycky vlídní, být tu vždycky pro ty druhé, abychom byli vždycky ústupní, nebyli nikdy sobečtí. To však není vůle Boží, ale náš ideál. Už Ireneus věděl, že „Gloria Dei – homo vivens“, tedy oslavou Boží je živý člověk. Život v Grünově pojetí je něco, co vykonáváme bez zbytečných obtíží. Břemena sice mají místo v křesťanově životě, leč nesmí být uměle vykonstruovaná. Je proto na duchovní vyzrálosti každého rozpoznat nástrahy způsobené vlastní nedostatečností – které akceptovat spíše nemáme – od nástrah způsobených „Boží prozřetelností“ – které bychom měli promýšlet a přijímat.

Potlačování vlastních pudů a potřeb vede k agresivitě vůči sobě a ke tvrdosti vůči ostatním. To platí především o potlačování sexuality. Brutalita s jakou se mnozí „zbožní“ lidé staví k sobě a ke svým potřebám, pochází často z potlačování této potřeby.

(12) Podoby nedostatečné lásky k sobě: Přílišná kontrola sebe samého vede k tomu, že se jakákoliv další kontrola zcela vymkne a život znemožňuje. Kdo musí kontrolovat všechny své city a veškeré své jednání, ten spotřebuje pro sebe velmi mnoho energie. Pak jí nemá dost, aby kámen (jako Sisyfos) převalil přes vrchol. Jde i o tzv. Prokrustovo lože, do něhož se vtěsnáváme, abychom nepřečnívali (Prokrustos vždy utínal přečnívající údy lidem, které tak týral; sám potom skončil stejně). Tím ničíme sami sebe, protože si nedokážeme připustit či odpustit, že

nás Bůh stvořil takové, jací jsme. Takovým lidem nejde o to rozvinout obraz, jaký jim Bůh určil. Oni mají svou podobu již hotovou.

Tato hluboká myšlenka má velký význam. Přijímat sami sebe takové jací jsme, téměř nedokážeme. Vždy hledáme jen chyby a nedostatky nebo vyvyšujeme domnělé přednosti. Akceptovat vlastní „vnitřní svět“ je víceméně otázkou důvěry. Můžeme proto souhlasit s židovským naučením, že „bohatý je ten, který se spokojen s tím, co má“. Vidět v sobě „Boží obraz“ to neoznačuje falešnou pokoru, nýbrž maximální snahu o kontinuální růst k Boží podobě.

(15) Nebo si lidé myslí, že se jim vše podaří. V sebepřeceňování se chovají ukrutně sami k sobě. Nedbají na svá omezení a tím i provokují Boha.

Toto navazuje na předchozí odstavec. Vidět v sobě „Boží obraz“ totiž ani neznamená být falešně sebejistým. Člověk, který (Grünovým slovníkem řečeno) nemiluje sám sebe, nemůže milovat ani své bližní, a následně ani Boha, kterému má věřit.

(20) Neodlišovat se příliš od lidí je dalším principem. Svým duchovním životem se snaž splývat s životem okolo sebe. Můžeme stoupat k Bohu jen tehdy, máme-li odvahu sestupovat do své reality, do šera vlastního stínu. Kdo se vyhýbá namáhavé cestě do nitra duše, aby poznal sám sebe a Boží obraz v sobě, ten je vyloučen ze života a nemá přístup k sobě a nenalezne ani přístup k Životu a k Lásce. Být součástí společnosti, to je mnohdy těžší, než žít v ústraní...

(21,22) Porovnávání s druhými brání žít. Brání tomu, abychom splynuli s ostatními a nechává nás osamocené. Kdo se přirovnává k jiným lidem, pořád za nimi pokulhává.

Stále se mluví o vlastní hodnotě. Porovnávat se nemáme jen s druhými, ale zejména s Kristem. I tím naplňujeme princip být „Božím obrazem“, tedy zobrazovat Boha pro své okolí. Potom naplňujeme i lidské poslání být správcem na této Zemi. Chovat se k ní a k „životu“ natolik odpovědně, aby si „nestěžovali“ a nežádali jiného.

Rigorismus v duchovním životě: Mnoho lidí věří, že Bůh je milosrdný. To však není nikterak působivé, pokud lidé nevyhoví měřítkům, která nám Bůh ustanovil. I když vím, že mi Bůh odpustil, a zase mi odpustí, ukládám si přísný trest, když jsem znovu pochybil... Je to učební proces na celý život.

Perfekcionista neustále krouží kolem pocitu viny a provinění. Neustále přemýšlí, nebyl-li příliš sobecký... Pokud ovšem někdo promluví o jeho skutečné chybě je smrtelně uražen. Rád druhého můžu mít pouze tehdy, když mám rád sebe.

(24) Špatně chápaná askeze může také vést k agresi vůči sobě. Askesis v řečtině znamená – cvičení, trénink, k duchovní proměně, nikoli umrtvování. Askézí sám člověk bere do ruky vše své a pokouší se ovládat svoje pocity a emoce. V dobré askezi je ovšem skryt dobrý vztah vůči sobě. Děje-li se umrtvování bez ohledu na přirozenost, uplatní se zákon opačné tendence pudů.

(26) Ztotožnění se s Bohem, jako nejvyšším vzorem může člověka vehnat do spirály vystupňovaných požadavků na sebe samého, k sebetrýznivým vtěsnáváním se do něčeho a k depresivním pocitům méněcennosti. Perfekcionista si vybudoval donucovací systém, který se projevuje přesnými požadavky odříkání a velkým počtem modliteb a rituálů. „Účelu“ života lze prý dosáhnout dobrými skutky a ztrnulými modlitbami.

Ale nedopřeje-li si člověk žádný požitek, stane se nesnesitelným a agresivním! Jak mnoho potřebujeme slyšet evangelium „o Milosti“! Neustále se utápíme ve vlastních problémech a hříších a nemáme pohled nasměrovaný na Krista. Jak málo rozumíme ospravedlnění z víry, které je i stěžejním poselství třetího anděla! (Zj 14,9-12)

(27) Utrpení však sami nesmíme vyhledávat. Ježíš přišel proto, aby nám daroval plnost života. Kdo však chce doopravdy žít, ten musí být ochoten souhlasit s tím, co kříží jeho cestu, souhlasit s utrpením, které jej může postihnout. Kdo přitaká svému utrpení, ten může mít ze života i požitek. Nemusí žít ve strachu, že by mu Bůh mohl zase všechno vzít. Proto Ježíš žádá, abychom vzali „svůj každodenní kříž“ a potom jej následovali. Ztotožnit se, přijmout kříž, je úkolem jak pro ty, kteří pod jeho tíhou už klesají a stejně pro ty, kteří ho ještě na svá bedra nevzali. Zapřít svůj plán, svoji cestu a následovat Jeho plán a Jeho cestu – to je naplní křesťanova života.

(27) Více se modlit, to je vždy dobré. Ale děje-li se to proto, aby člověk ze sebe vymýtil všechno negativní, pak tím sám sebe zotročuje. Není vůbec jednoduché odhalit, že člověk takovou zbožností ničí sám sebe! Svou dobrou vůli nesmíme přeskakovat svoji vlastní skutečnost. Víra, že Bůh nás promění, nevyžaduje, abychom všechno zvládli, ale abychom všechno, co v nás vyvstane, předložili Bohu!! O tomto faktu jasně hovoří i kniha rabína Harolda Kushnera.⁵⁹ Principem pro zvládnutí utrpení není hledat viníka a určovat trest, ale spolehnout se i v nejtěžších chvílích na Boží pomoc a přítomnost (o totéž jde i v příběhu Joba).

(28) Ke zbožnosti je třeba i naší aktivity, ale musíme proto pozorně vnímat všechny své myšlenky a city, vášně a potřeby, obavy

⁵⁹ KUSSCHNER, Herold S., Proč se zlé věci stávají dobrým lidem. Praha: Portál. L. vyd. 1996, 144 s.

a touhy a překládat je Bohu. Jinou formou násilí je znehodnocování sebe sama. Lidé to často chápou jako pokoru. Pokora však má na mysli odvahu přiznat si pravdu o sobě, odvahu sejít do vlastní hlubiny, do svého vlastního stínu a smířit se se svými temnými stránkami. Pokora není sebeznehodnocování! Člověk potom ze sebe dělá toho největšího hříšníka, jehož všechny myšlenky jsou špatné. Myšlenky jako: „Takového, jako já jsem, nemůže nikdo potřebovat!“, nebo „Jsem přece tak nudný, že mě ostatní lidé přehlížejí!“ víří mnoha hlavami. Takoví lidé se sebou mnohdy velmi špatně a krutě zacházejí.

Sebeznehodnocování je rubová strana sebeznechování nezvládnuté chorobné ctižádostivosti. Protože někdo není největší, pokládá se za nejhoršího. Musí prostě vždycky být vždy nejlepší. Když ne nejsvatější, tak aspoň nejzkaženější. Člověk se zdráhá být docela normální, se svými silnými a slabými, příjemnými a nepříjemnými stránkami. Smířit se sebou a se svou průměrností, to by bylo lidské, to by bylo takové, jak to myslí Ježíš! Sebeznehodnocování se projevuje spíše subtilně. Leckdo se nepokládá za nejhoršího. Myslí si naopak, že je na správné cestě. Během řeči však vyplyne, že nedůvěruje svým citům. „To vlastní, které vyprodukuje, nestojí většinou za nic!“ To si myslí tito lidé.“ Druzí mají vždy pravdu, a na mně je, abych se tomu podřídila a tak naplnila princip křesťanství.“ Takový člověk je okamžitě připraven hledat vinu u sebe – to je ale obrovský a těžký kámen na vlastním já!

Agresivita vůči sobě může také vypadat tak, že se člověk považuje za obětního beránka. Jen Kristus byl obětní beránek! Tento princip je velmi záluďný, protože v sobě zahrnuje jak agresi vůči sobě, tak i vůči druhým lidem. Obětní beránek je podle C. G. Junga archetypický pojem, na který nemáme žádné právo. Tím se vynášíme nad sebe. Kdo

vždycky všechno bere na sebe, vždycky si nakládá všechny problémy jiných lidí, přeceňuje sám sebe. Je k sobě velmi tvrdý. Především však vyvolává agrese u jiných. Proti člověku jako „obětnímu beránkovi“ se totiž nedá bojovat! Potom se špatné pocity přenáší vlastně i na nás, pomáhající.

(30) „Nevolno“ je nám také z lidí, kteří zosobňují tzv. „Kristovo utrpení“. Kdo stále chodí a tváří se přitom trpitelsky, brání ostatním, aby se radovali ze života. Způsobuje to hlavně deprese, která brání žít. Je to agrese vůči sobě a druhotně vůči okolí, protože jsou nuceni potlačovat svoje vlastní citění. V této souvislosti migréna může znamenat, že člověk sám na sebe činí přílišný nátlak nebo že potlačuje myšlenky a přání. V nemoci je skryto velmi mnoho agrese... Psychosomatická onemocnění jsou toho důkazem. Agrese, kterou potlačujeme, jsme nuceni potlačovat nebo nechceme připustit se obrátit proti vlastnímu tělu! „*Každá nemoc má také povahu ničení sebe samého.*“ (J. von Scheidt)

(32) Násilí proti lidem a věcem: Společnost, ve které žijeme se stále více stává anonymní, a to v negativním pohledu. Lidé se zdráhají zastat druhého při projevu násilí, apod. Pokud se tážeme, proč se to děje, zjišťujeme, že je to spojeno s násilím v rodině. Ale ani ne tak s fyzickým násilím, jako spíše s násilím, agresí vůči dětské duši. Rodiče na děti nemají čas, nevšímají si jejich jedinečnosti a odlišnosti! Neberou vážně jejich potřeby a city. Násilí je potom často voláním po pohledu a zájmu. Opět platí, že kdo je násilnický vůči věcem a lidem, je násilnický i vůči sobě. Biji-li jiného, rozbívám vždy také něco v sobě, drtím úctu k sobě samému.

(33) Agresivní city se v nás hromadí jako pára v hrnci. Je proto důležité uvolňovat své agrese navenek, neboť navenek může docházet i k dráždění, které nakonec způsobuje další potřeby a touhy. (např. na

sportovních utkáních, apod.). „Veřejné rituály agrese“ nejsou tedy zcela vhodné. Lepší je tělesné odreagování od agrese – sport, práce, ... Myslím si, že jako věřící lidé máme odpovědnost za to, jakým způsobem chceme tyto „emocionální tlaky“ uvolňovat. Je důležité přemýšlet o vhodných způsobech, které chceme použít. Tento „pojistný ventil“ je nutno používat opatrně, prismaticem střídmosti.

Psychologická šetření prokázala, že ve výchově prosté trestů a bohaté na lásku a náklonnost se u dítěte nejspíše rozvine chování prosté násilností. Každé dítě potřebuje cítit bezpodmínečnost rodičovské lásky, má být přijímáno přesně takové jaké je – jedinečné a musí poznat, že rodiče si se svými frustracemi dobře poradí, a že dítě nebudou trestat za to, že jim život přináší jen zklamání.

BÝT DOBRÝ SÁM K SOBĚ

Oproti agresivnímu postoji k sobě a ke druhým nás vyzývá zdravá křesťanská tradice, abychom se dobře chovali k sobě a k lidem a abychom dobře zacházeli s přírodou.

(34) Milosrdenství v Bibli: Bůh s námi zachází dobře a přeje si, abychom i se sebou takto zacházeli. Pokud bychom plně a správně chápali tento výrok, byli bychom oproštěni od zbytečných tlaků, vznikajících malichernostmi.

(37) V protikladu k rigoristickým postojům nás Ježíš vyzývá k životu, který se vydaří a prospěje nám. Např. třetí služebník v podobenství o hřivnách. Zakope ji, jako i svůj život, jen aby neudělal nějakou chybu. Musí být přece dokonalý. Ale jeho perfekcionismus, jeho myšlení na bezpečnost, jeho kontrolování vede k tomu, že svůj život mívá, že se jeho život stále více zatemňuje. Tím, že se srovnává s jinými, kteří se

s důvěrou v pána vrhnou do života a riskují sebe, poznává, že jeho život je naprosté peklo. Víra v Boha, který nám uděluje ze svého bohatství, který se nám sám svěřuje, vede k životu z důvěry, k chuti rozvíjet možnosti, které nám Bůh daroval, beze strachu, že bychom mohli o něco přijít. Protože smíme i ztrácet, protože smíme také udělat chyby, můžeme se odvážit žít.

Důvěra v milosrdného Boha vede k lepšímu zacházení s vinou, která prostě patří k našemu životu, byť chceme žít sebelépe.

Nést kříž, to podle Ježíše neznamena, že si máme uměle ztěžovat život. Kříž naopak patří k životu. Mohu žít plně pouze tehdy, jsem-li ochoten přijmout to, co kříží moji cestu. Žiji-li tvrdošíjně jen podle svých představ, můj život ustrne. Kříž neznamena, že život je pouze těžký. Mohu naopak prožívat svůj život v radosti a svobodě, přijmu-li jej. Nést kříž znamená přijmout sám sebe, protože přijmout sebe je spojeno s přijutím toho, co se v nás kříží a co není dokonalé!

(31-32) Ježíš v L 14 doporučuje, že bychom tento „kříž“ měli využít právě ve svůj prospěch! Pokud nepřekonáme tohoto nepřítele, musíme se snažit udělat z něho spojence. Smiřte se s nepřítelem v sobě a žijte s ním svobodněji a s větší energií! Bible nechce přepínat naše síly, ale pobízí nás k plnohodnotnému životu, který sám o sobě obsahuje respektování zákona a Božích nařízení i pravidel. Nikdo nesnese svou vlastní pravdu (pravdu o sobě), není-li současně sám k sobě milosrdný

(46) Jeden stařec řekl: „*Nenávidím marnou slávu mladých, protože se namáhají a nic jim to nevynáší. Hledí popravdě jen na to, aby je uznávali lidé.*“ Jiný velmi moudrý stařec mu řekl: „*Co se mne týče, dávám jim docela zapravdu, neboť pro mladého člověka je velmi užitečné, když se stará o marnou slávu, aby*

nezlenivěl. *Ve skutečnosti, má-li marnou slávu, musí být zdrženlivý, bdít, cvičit se, získávat si lásku, snášet nepříjemné věci, aby nepřišel o pochvalu. Když se toho už nasnášel, spočine na něm milost Boží a řekne mu: Proč neusiluješ o mne a namáháš se kvůli lidem? A on se dá přemluvit, aby už nedbal na lidskou slávu, nýbrž na slávu Boží.*“ A ostatní s ním souhlasili.

(48) Umění přijímat sebe je zdánlivě velmi jednoduché. Přijmout sám sebe je morální ideál. To, že pohostím žebráka, odpustím tomu, kdo mě urazil, že nepřítele dokonce miluji v Kristově jménu, je bezpochyby vysoce ctnostné. Kdybych však objevil, že ten nejmenší ze všech, ten nejchudší ze všech žebráků, ten nejdrzejší ze všech urážců, ba sám nepřítel je ve mně, že mně samému je třeba almužny mé dobroty, že jsem sám sobě tím nepřítelem, kterého mám milovat, co pak? Ale my raději volíme náročnější cestu, totiž nevědomost o tom, co jsme! Milosrdenství k druhému je možné pouze tehdy, jsme-li milosrdní sami k sobě a smíření s tím, co je v nás temného! Kdo se totiž zadíval do propasti své vlastní duše, může se chovat ke druhému s úctou a bez předsudků. Toto koná člověk opravu zbožný, to je největší umění.

(49) C. G. Jung stále zdůrazňuje, že Ježíš – jako žádný jiný zakladatel světového náboženství – vyzval jednotlivého člověka k tomu, aby měl důvěru sám v sebe a žil svůj vlastní život nezávisle na vůli rodičů a poslouchal jediné vůli Boží a vnitřní hlas svědomí. Cílem vývoje je: objevit a přijmout své vlastní „já“, tedy jedinečnou podobu, kterou Bůh přisoudil právě jen mně!

Být sám k sobě dobrý není tedy podle Junga lehké. Znamená to vždy také následování Ukřižovaného. Nikoli však vnější napodobování, nýbrž prožívání na vlastním těle toho, co se tehdy stalo na kříži Ježíše Krista. „*Kříž Kristus nesl sám, byl to jeho*

vlastní kříž. Sklonit se pod cizí kříž, který už někdo nesl, je jistě jednodušší, než nést svůj vlastní kříž za posměchu a pohrdání svého okolí.“ Kdo se odváží prožívat svůj život tak, jak to učinil Kristus, kdo před svými vlastními protiklady neuteče, nýbrž je unese a přijímá jako kus sebe, ten narazí stejně jak Kristus na kříž. Není to však Kristův kříž ozářený dějinami zbožnosti, ale tvrdý kříž skutečnosti, kříž, kterým je on sám. Tak tedy být k sobě dobrý znamená také být ochoten přijmout to, co se staví proti mně, smířit se se svými stinnými stránkami a říci „ano“ ke svému vnitřnímu rozpolcení.

(51) Než začneme dychtit po dokonalosti, měli bychom být s to žít životem obyčejných lidí, aniž necháme zakrtnět to, co je v nás podstatného.

(52) Jsme sami k sobě krutí, protože si myslíme, že se vlastní nedokonalosti, svých chyb a úzkostí zbavíme násilím. Vykonáváme na sobě nátlak, abychom své problémy upravili, resp. se jich zcela zřekli. To je však iluze. Nemusíme je potlačovat, spíše se máme snažit objevit v sobě prostor, ve kterém sídlí Bůh. Tedy hledat místo v sobě, kam tyto pocity nemohou a kde nemají žádnou moc! Pokud tyto negativní projevy přijmu jako relativní, nemusím je potlačovat, samy ztratí svoji moc.

(53) Zkoumám-li příčiny, proč žiji tak a tak, pomalu se mohu vymanit z jejich moci. Potom ochromím zákony, které mi přináší smrt a přijmu zákon Kristův, který mi dává život. Cílem terapie proto není zbavit se problémů, nýbrž zacházet s nimi tak, aby se s nimi dalo žít. Pozor na vlastní, sobeckou interpretaci těchto slov!

(54) Křesťanské zacházení se sebou: cílem duchovního života je, aby člověk žil z Boha podle toho, k čemu je povolán. To však také znamená žít tak, aby to odpovídalo mé

povaze, mému pravému já. Aby ve všem byl oslaven Bůh. Dále Grün hovoří, že bychom i svoji „přirozenost“ měli plně akceptovat, nežít proti ní a neumrtvovat ji. S tím se ale neztotožňuji, protože lidská přirozenost je plně hříšná a odvádí od Boha. Nebo zde akceptace znamená netrýznivé smíření? Pozor na vlastní interpretaci daných tezí!

Může nám v tom pomoci askeze. Ovšem askeze v původním smyslu jako nabývání lidskosti. Askeze jako pronikání do zkušenosti styku s Bohem. Určitými cviky dosáhnout větší otevřenosti Božímu hlasu.

(56) Dobře se sebou zacházet to neznámá splnit si všechna přání. To bych se totiž stal úplně závislým na svých přáních a potřebách. Kdo si musí okamžitě splnit každý svůj požadavek, ten nemůže růst. Je vydán svým požadavkům a náladám. Askeze souvisí s kázní. Život nemůže růst, nepodrobuje-li se kázní. I zde je třeba správné míry! Cvičme se v kázní, která nám dává pocit, že svůj život vytváříme my sami...

(57) Usmíření je dalším důležitým faktorem. Znamená přitakat svému životu tak, jak doposud probíhal, přitakat svým rodičům i výchově... Žijme v přítomnosti a neutíkejme před sebou do světa iluzí. Důvodem nesmířenosti je stále srovnávání sebe s ostatními. Stále objevujeme u druhých něco, co sami nemáme. Proto smířit se se sebou znamená vzdát se veškerého srovnávání! Mnozí nedokáží vnímat vlastní „já“ osamoceně, ale vždy jen v komparaci s druhými! Smíření znamená, že jsem zcela při sobě, v kontaktu se sebou, že se raduji ze sebe takového, jaký jsem – tedy jedinečný. Musíme se s ranami spřátelit, „políbit je“, ne je odsouvat.

(59) I zbožnost znamená být dobrý sám k sobě. Zbožní lidé často tyranizují sami sebe tím, že si ukládají stále více nábožných

cvičení a úkonů, aby uklidnili své špatné svědomí, nebo se stále pohánějí k nejvyšším mravním výkonům. Zbožnost podle Ježíše odmítá všechny tyto maximalistické výkony. Zbožnost je odpověď na Boží lásku, jak nám byla zjevena v Ježíši Kristu. Tato odpověď potřebuje i vnější formy (meditace, modlitby, bohoslužby, atd.) ale pouze v míře, která člověku prospívá! Formy prospívají pouze v případě, pokud od nich odcházejíme s požehnáním, jistotou spasení a odpuštění a s pocitem Bohem dané hodnoty!!!

(65) Mají-li tedy všichni lidé právo na tebe, pak buď i ty sám člověkem, který má právo na sebe samého. Proč bys jen ty sám neměl ze sebe nic mít?

(66) Jsou lidé, kteří stále pracují, ale jejich práce není tvořivá. Nic od nich nepřichází pro jejich vlastní dobro ani pro dobro ostatních.

(68) Dobře se sebou zacházet, to neznámá omlouvat svou chybu před sebou a před ostatními.

(69) Láska k Bohu má být důležitější než naše vina. Jako lidé budeme vždy klesat. Pokora nám radí vyrovnat se s tím. Pokora občas velmi bolí, ale zároveň vede k pocitu svobody a důvěry. Nemusím si chyby stále stavět před oči. Na vinu je třeba se podívat, přiznat ji a vypořádat se s ní. Ale pak ji mám pustit k vodě. Když mi Bůh odpustil, musím i já sám sobě odpustit a nesmím svému životu klást překážky tím, že si svou vinu stále připomínám a spílám si.

(70) Být k sobě milosrdný. Máme se chovat milosrdně i k nepřátelům v nás samých. Nemáme je nenávidět, nýbrž být k nim dobrotiví. Neboť je k nám Bůh dobrotivý. Milosrdenství podle Mt 9, 13 znamená, že zasedneme s celníkem a hříšníkem v nás k jednomu stolu. Hříšník v nás lépe než spravedlivý pochopí, čeho je schopna Boží

láska. Hříšník v nás zahanbí spravedlivého v nás a dá polovinu svého majetku chudým.

(71) Sami k sobě jsme mnohem nesnášenlivější a krutější než Bůh, který by nám rád prokázal především svou dobrotu. Ve svém nad-já máme nemilosrdného soudce, který nás odsuzuje, a farizea, který nám nedopřává život. V Bibli jsou čtyři různé výrazy pro milosrdenství. Ve Starém zákoně vyjadřuje slovo „rachamin“ instinktivní přilnutí jedné bytosti ke druhé. Toto cítění tkví podle Semitů v mateřském lůně „Rechem“⁶⁰; což je odvozeno od „rachum“ soucitný, mateřský. Čili: mám se k sobě chovat mateřsky. Nezuřit sám proti sobě, neklást na sebe požadavky, nýbrž důvěřovat, že mé vnitřní dítě může dozrát v mém mateřském lůně a v lůně Božím...

Druhý starozákonní (hebrejský) pojem „chesed“ (v řečtině „eleos“) znamená také milost a věrnost; „eleos“ - vědomá a chtěná dobrota. Jsme-li milosrdní sami sobě v tomto smyslu, pak to znamená, že se k sobě chováme dobře, mírně a laskavě, že stojíme při sobě, jsme sami sobě věrni a neřídíme se podle druhých.

Řecké „Splagnidzomai“ pochází z „splugchnon“, nitro. Je užíváno jen u synoptiků o Ježíši a v podobenství pro lidské konání. Tímto slovem se text dovolává našeho soucitu! Mám se sebou jednat milosrdně, nedívat se na své rány objektivizujícím pohledem srdce, nezuřit proti sobě, proti svým chybám a slabostem, nýbrž cítit s nimi, věnovat jim svou pozornost. Smějí existovat.

Čtvrtým pojmem je řecké „oiktirmos“. Toto slovo vyjadřuje soucit jako bolestné dojetí a jako smilování ochotné k pomoci. Mám cítit opět sám se sebou. Nemám tvrdě řídit proti nepřítelům v sobě, nýbrž mám s nimi cítit. Jsme-li zklamáni svými chybami a slabostmi,

máme mít soucit se sebou samými. Tento soucit vůči sobě samým nás připodobňuje Bohu, ačkoli se zmítáme mezi dobrem a zlem a vždycky zase pochybíme. V srdečném smilování se nás samých se sebou samými pocítujeme něco z bytosti milujícího a milosrdného Boha.

(74) Být milosrdný proto znamená neuzavírat srdce před tím, co je ve mně nešťastného a osamělého, před ubožákem ve mně, před nešťastným trosečníkem v mém nitru, před pocitu opuštěnosti a osamělosti.

Milan Urban

EXTRAKTY ZÁVĚREČNÝCH PRACÍ 2002/2003

**ČÁK CSABA – LITURGIA CÍRKVI
ADVENTISTOV SIEDMEHO DŇA**

Kresťanská liturgia stojí na základe bohoslužby židovských synagóg a bohoslužieb Chrámu. Na základe synagogálnej liturgie a jej dôrazov stavia i liturgia CASD. I dnes vzdávame Bohu chvály piesňami, modlíme sa k nemu a študujeme a vykladáme Písmo sväté. Piesňou a hudbou vyjadrujeme Bohu naše najhlbšie emócie a vebíme jeho meno. Vďaka modlitbe pristupujeme k Stvoriteľovi a uvedomujeme si našu závislosť od neho. Štúdiom Písom a kázaní rastieme vo viere v Pána a zvestujeme dielo Krista, ktoré vykonal a stále koná v prospech svojho ľudu. Vyznania viery a kréda ranej cirkvi môžu

⁶⁰ podle FROMM, Erich. Budete jako bohové. str. 126

i nás inšpirovať k ich používaniu v našej liturgii. Kristus nám zanechal obrady umývania nôh, krstu a Večere Pánovej. Krst symbolizuje očistenie od hriechu. Umývanie nôh pripomína Kristovu službu nám a Večera Pánova spomína na obeť Božieho Syna, jeho prítomnosť v strede svojho ľudu, a poukazuje na naše budúce vykúpenie pri druhom príchode. Trojanjelske poslanstvo (Zj 12-14) poukazuje na význam bohoslužby na konci dejín sveta. Úcta k Stvoriteľovi, sobota – deň odpočinku, Kristova služba v nebeskej svätyni a jeho druhý príchod sú kľúčovými faktormi liturgie CASD. Je dôležité pamätať na komplexné zapojenie zmyslov človeka do liturgie a nebáť sa reformy v bohoslužbe, ak to prospeje rozvoju Božieho diela.

CHLÁDEK JAKUB – DĚTSKÁ SPIRITUALITA

Člověk se během života vyvíjí ve třech úrovních, kognitivní, společenské a fyziologické. Všechny tyto úrovně se v průběhu růstu jedince mění. Touto změnou jsou tvořeny předpoklady pro tvorbu dětské spirituality. Každá z úrovní je jedinečná sama o sobě, ale vzájemně spolu neoddelitelně souvisí, doplňují se a podporují.

Kognitivní vývoj se týká schopnosti jedince poznávat okolní svět, zařazovat poznatky do poznávací sítě a později s nimi pracovat. Od narození s rostoucím věkem se tyto schopnosti rozvíjejí. Fyziologická úroveň má na spiritualitu nejmenší vliv. Do společenské úrovně je zařazen morální a náboženský vývoj. Moralita a náboženská se vzájemně ovlivňují a jsou podporovány kognitivním vývojem.

Podstatu budování spirituality netvoří jen poznání těchto úrovní. Ovlivňuje ji i zásadním způsobem prostředí, ve kterém se dítě nachází, způsob jakým je dítěti předávána víra, škola i sbor. Velmi podstatným

aspektem je skutečnost, jak budují rodiče svoji vlastní spiritualitu.

DANIEL MAREK – DĚICTVÍ IZRAELE

Ve své práci jsem se pokusil nalézt vztah mezi adventistickou a židovskou identitou. Na základě teze, že existují významné paralely mezi lidem Izraele a církví adventistů sedmého dne jsem provedl obecnou analýzu těchto podobností a došel jsem k závěru, že tato společenství spolu v hlavních rysech sdílí především: očekávání zjevného příchodu Mesiáše; zachovávání Božího dne odpočinku – *soboty*; charakter odděleného (svatého) lidu, plnicího *zvláštní* poslání; důraz na věrnost Božímu slovu; důraz na studium proroctví; zájem o téma starozákonní svatyně a rozlišování čistého a nečistého. Tyto a další podobnosti jsem sledoval v krátkém průřezu židovskými dějinami a provedl jsem srovnání úlohy Izraele a adventismu.

Mým cílem bylo nalézt kořeny adventistické jedinečnosti a odlišnosti. Nalezl jsem je právě v procesu Božího vyvolání zvláštního lidu, který se realizoval v Izraeli. Došel jsem k závěru, že oddělenost od světa je důsledkem následování Božího povolání. Potom jsem naznačil možný přínos judaistické tradice pro adventismus v otázkách přijetí oddělenosti, slavení soboty a studia hebrejské Bible - Starého zákona. Tuto část jsem zakončil několika praktickými podněty k možnému oživení současné adventistické praxe. Dále jsem se pokusil definovat hlavní odlišnosti: otázka identity Ježíše Krista, úloha zákona a otázka postavení *tradice*. Podrobněji jsem se věnoval postavení tradice v náboženství. Nakonec, vzhledem ke zjištěným podobnostem i rozdílům, jsem se pokusil navrhnout nový způsob vnímání Izraele na základě biblických principů a eschatologické vize sjednocení.

Došel jsem k závěru, že adventisté sedmého dne sdílejí mnoho charakteristik s biblickým Izraelem, v němž mohou rozpoznávat své kořeny, a na základě toho k němu zaujmout chápavější postoj.

SLANINA STANISLAV – MÉDIA A KŘESŤANSTVÍ

Tato práce pojednává o vlivu médií na duchovní stav člověka. Zabývá se především televizí a internetem. Skládá se ze čtyř hlavních bodů. První z nich popisuje historický vývoj médií, zejména v době od průmyslové revoluce v 19. století až do dneška. Popisuje jak vývoj jednotlivých médií, tak i dobové pozadí jejich vzniku. Druhá část se zaměřuje na statistické výzkumy v oblasti používání médií. Obsahuje analýzy, které se týkají jak křesťanských, tak i nenáboženských uživatelů. Třetí část se snaží vylíčit psychologické, fyziologické a duchovní vlivy používání médií. V kapitole, která popisuje psychologické důsledky, se řeší otázka dopadu na intelektuální schopnosti, na to, jak moderní média ovlivňují rozhodování jednotlivce, jak ovlivňují dnešní komunikační prostředky agresí a jak působí na komunikaci. Kapitola fyziologických vlivů pojednává o skrytých vlivech médií na fyzickou stránku člověka. Poslední kapitola poskytuje duchovní pohled, který se opírá o Bibli, spisy Ellen Gould Whiteové a názory jiných křesťanů. Čtvrtá část pak poskytuje podněty do diskuse o využívání médií při evangelizaci a konkrétní rady jednotlivcům, jak přistupovat k dnešním médiím.

ŠMEJKAL ROMAN – ÚLOHA SAMOTY V ŽIVOTĚ KŘESŤANA

Práce má čtyři hlavní body. První je roztrídění různých druhů samoty podle pěti základních

kritérií, za kterých samota může nastat a definování absolutní samoty a absolutní nesamoty. Druhá část popisuje čas před vyhnáním z ráje. Tento čas se vyznačuje vztahy, ve kterých samota nemá opodstatnění. Ve třetí části jsou srovnány všechny verše, které nám ukazují úlohu samoty v životě Ježíše Krista. Podrobněji je rozvedena 40-ti denní samota na poušti. Pátá část seznamuje s různými odstíny samoty: dobrovolné přijetí samoty jako důsledek volby stát se křesťanem; úloha samoty v době technologií; osobní zkušenost s řádem Premonstrátů; evangelizace samotou (Charles de Foucauld a jeho následovník Carlo Carretto); hledání použití samoty v denním životě (Henri J.M. Nouwen a Catherine de Hueck Roberty).

URBAN MILAN

KŘESŤAN – ADVENTISTA A EKOLOGICKÝ PROBLÉM?

Tato práce chce pomoci vystavět relevantní otázky k problematice ekologického myšlení. Dosahuje toho pomocí kompilace uvedených materiálů, ovšem už zde bere v potaz biblickou zvěst, její principy a zásady. Tento pracovní postup se zdá autorovi jako nejvýše odpovědný a ucelený, proto může reflektovat jak současnou problematiku ekologie a poznatků vědy, tak ukazovat východisko a biblické paradigma, které je pro křesťana nepostradatelné.

Práce je autorovým odrazem jeho niterného soucitu s poškozeným životním prostředím, a také odrazem lítosti, nad malým zájmem věřících lidí o environmentální oblast.

Ekologie zde není běžně vztahována k principům ochrany životního prostředí. Hlavně se ztotožňuje z pojmem tzv. „flanelove“ pomoci (Kohák 1998), kdy je člověk ekologicky signifikovatelný, pokud se

prakticky ztotožňuje s ekologickými principy ve svém životě.

Zobecnění výsledků jednotlivých kapitol:

- jednotlivé ekoetické koncepce se snaží najít dostatečnou normu pro určení chování člověka k přírodě

- díky kritickému pohledu na jednotlivé koncepce docházíme k důležitému zjištění, které ukládá několik „nepřekročitelných“ skutečností pro všechny ostatní; jako věřící lidé musíme všechny snahy k určení normativnosti vztahu člověka a prostředí vidět v paradigmatu Boha jako absolutního Vládcе; všechny snahy o odstranění ekologických problémů musí vést přes tento biblický axiom

- sociologie, psychologie a Smidakovy principy přináší vlastní řešení ekologických problémů; zatímco sociologie na ekologii nahlíží jen jako na přírodovědnou disciplínu, jejíž závěry může použít pro „svá“ dílčí stanoviska, psychologie ji „využívá“ pouze pro zjištění vzájemných interakcí člověka a prostředí.

- Smidakovy principy jsou sice neidealizovaným pohledem na stav skutečností, představují ovšem příliš pesimistický pohled pro řešení ekologických problémů. Jsou nepoužitelné ve světě „bez Boha“, jelikož k jejich zvládnutí není nic (a nikdo) pozemského schopno

- Bible nabízí jedinečný pohled; Bible je kompetentní určit normativnost a koncepci vztahu člověka k okolnímu životu; princip správcovství jednoznačně ukazuje na problémy současných lidí a nabízí řešení = pochopením biblické zvěsti, principů Božího obrazu v lidech a přijmutím Jeho příkazů porozumíme vlastní hodnot a roli ve stvoření

- biblická zvěst osvobozuje člověka z „otroctví“ pochybných etických a dalších norem, tím že dává normu jedinou, přitom jednoduchou a účinnou

- člověk má být totiž ponejprve „pastýřem“, který pečuje o životní hodnoty a miluje „život“; tento biblický princip nás jednoznačně klade před rozhodnutí správně motivovaného následovníka Ježíše Krista

- také biblický pojem „správcovství“ se projevuje v ekologických postojích; uznáním Boží autority a přijetím Jeho milosti, můžeme lépe přijmout jeho vůli „obdělávat a střežit“ okolní prostor; jako „Boží obraz“ máme jednoznačněji ukazovat ostatnímu stvoření Boží povahu a solidárnost proto, aby se proti člověku nevzbouřilo a nepožadovalo náhradu

- Bible obsahuje velké množství principů, modelů textů, které ukazují člověku, jak má žít a pracovat; Bible pomáhá budovat již ztracené a pošramocené vztahy k Bohu, lidem i přírodě; vychovává člověka jednoduchými metodami k dobrovolné snaze starat se a pečovat

- i když se CASD snaží, pomocí oficiálních dokumentů, ukazovat na svá pro-ekologická stanoviska, je opravdu mnoho co zlepšovat v praktické oblasti. Na všech úrovních „církevní hierarchie“ nacházíme zcela nedostačující výzvy, které ani nepronikly k veřejnosti. Odpovědnost a snaha se proto logicky přesouvají na každého jednotlivce, což ceníme (ovšem praktické výsledky to nepřináší); CASD musí dát pozor na „moralistický“ klam, který ekologii (zde myšleno vědě nedůležité pro spasení člověka) přikládá daleko menší význam...

- uvnitř profánního ekologického hnutí se stále více ozývají hlasy, které hovoří o tom, že účinná ekologická aktivita může vycházet jen z duchovní proměny srdce a myšlení

Na základní otázku, co nejvíce ovlivní křesťana ke změně postoje k životnímu prostředí, jsem našel odpověď. Z řečeného vyplývá, že největší motivací k „záchraně“ Země pro křesťansky smýšlejícího člověka je ve správně pochopená a vnitřně přijatá eschatologie.

Sama technicko-organizační ekologická opatření jsou důležitá, ovšem nutná je změna života – pokání. Krize životního prostředí ukazuje ke Kristu, a pouze s Ním je také možné ji překonat.

OBSAH:

ETIKA J. Beneš	1
HOMOSEXUALITA M. Urban	1
Historický exkurz	2
Biblické principy	2
Závěr	4
Postoj CASD	5
Postoj EGW	5
Názor autorův	6
Základní pastorační přístupy	6
Zajímavosti	8
SEBEVRAŽDA S. Slanina	9
Bůh je zdroj, dárce a udržovatel veškerého života	10
Život má jedinečnou hodnotu	10
Bůh povolává k ochraně života a činí člověka odpovědného za jeho likvidaci	10
Bůh dává člověku svobodu	11
Závěr	13
POTRAT C. Čák	14
Postoj EGW	16
Guidliness on abortion	17
Principy kř. pohledu na lidský život	18
Život je drahocenný Boží dar	19
Náš postoj k Božímu daru života	19
Naše právo a odpovědnost za rozhodování	19
Závěr	19

TREST SMRTI J. Chládek	20
Argumenty proti přístupnosti trestu smrti	21
Argumenty pro přístupnost trestu smrti	21
Abolicionistické koncepce	21
Umírněný represionalismus	22
Návrh řešení	22
Právo na život	23
Závěr	24
EXCERPTA (Grün Anselm: „Bud' dobrý sám k sobě“) M. Urban	25
Rigorismus – Agresivita	25
Být dobrý sám k sobě	29
EXTRAKTY ZÁVĚREČNÝCH PRACÍ 2002/2003	32

KOINONIA 24 /2003

©KOINONIA (sdílení)

Časopis studentů TS CASD

Radvanice 29, 285 06 Sázava

e-mail: ts.sazava@iol.cz

tel/fax: +420327321238

<http://ts.casd.cz/koinonia>

šéfredaktor: Dr. Jiří Beneš

jazyková a stylistická úprava: Dr. Jiří Beneš

tech. a graf. redaktor: Jan Matoušek

Studentské příspěvky nejsou ještě zcela teologicky či doktrinálně vyprofilované.